

Raadsvoorstel 3803150

Onderwerp Controlecyclus 2020 Accountantscontrole

Portefeuillehouder Auditcommissie

Steller jaap baars

Raadsvergadering 2 juli 2020

Raadsvoorstelnummer 3803150

Wat willen we bereiken?

We willen bereiken dat de gemeente duurzaam in control is. De accountantscontrole is gericht op het verkrijgen van zekerheid over de getrouwheid en rechtmatigheid van de inhoud van de jaarstukken. We bereiken hiermee dat de raad de jaarrekening kan gebruiken voor zijn beslissingen en voor zijn controlerende taak. De accountant verstrekt bij zijn controleverklaring tevens zijn verslag van bevindingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Controle

We geven de accountant per jaar opdracht de jaarrekening te controleren, door middel van de jaarlijkse opdrachtbrief (bijlage 1). Met ingang van de samenwerking met PWC is afgesproken dat de samenwerking tussen de organisatie en de accountant in een startnotitie wordt beschreven (bijlage 2). De startnotitie is het overkoepelende document waarin de afspraken uit het Auditjaarplan (bijlage 3, het interne controleplan van het cluster Corporate Control) en het controleplan van de accountant (bijlage 4) worden gebundeld. Voor de rechtmatigheidscontrole wordt gebruik gemaakt van de actualisatie van de interne- en externe normenkaders (bijlage 5). Halverwege het jaar verzorgt de accountant de interim-controle en brengt daarover verslag uit in de managementletter (gericht aan de organisatie) en de boardletter (gericht aan de raad).

Goedkeuringstoleranties

De goedkeuringstolerantie voor fouten is op 1% van het totaal van de lasten gesteld. De goedkeuringstolerantie voor onzekerheden is op 3% van het totaal van de lasten gesteld. Deze toleranties betreffen de standaardtoleranties die wettelijk zijn voorgeschreven in artikel 2 van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO).

Rapportering

De rapporteringstolerantie is op € 75.000,-- gesteld. Een fout of onzekerheid van groter dan €75.000,— euro rapporteert de accountant aan de raad in zijn rapport van bevindingen dat met de accountantsverklaring bij de Jaarrekeningcontrole wordt meegezonden.

Geactualiseerd normenkader

Bij de opdrachtverstrekking aan de accountant dient de raad per jaar het normenkader vast te stellen. Dit betreft de wetten (externe normenkader) én onze eigen gemeentelijke verordeningen (interne normenkader) die bij het besturen van onze gemeente worden toegepast. In de normenkaders zijn de regelingen opgenomen waaruit rechten voortvloeien én waar geld mee is gemoeid.

Aandachtspunten controle 2019

Raad, college, directie, corporate control en de rekenkamercommissie zijn per brief d.d. 26 mei jl via Raadsinformatie uitgenodigd om voorstellen voor specifieke aandachtspunten ten behoeve van de accountantscontrole aan te reiken. De Auditcommissie heeft vanuit de raad aandachtspunten ontvangen ten aanzien van Verbonden Partijen, Systematiek van VTA-kosten, Corona-effecten en Aanbestedingen. Er is ruimte voor drie aandachtspunten binnen de jaarrekeningcontrole. De vraagstelling is ten behoeve van de uitvoerbaarheid met de accountant overlegd en afgestemd. De volgende drie aandachtspunten worden voor de controlecyclus van 2020 aan u voorgesteld¹.

1. Verbonden Partijen

Het belang in Verbonden Partijen neemt steeds verder toe. Het belang van de governance en democratische verantwoording van verbonden partijen neemt daarmee evenredig toe. De Verbonden partijen zijn om die reden een specifiek aandachtspunt. Het gaat om zowel de formele als ook de 'grote informeel' verbonden partijen en de partijen met wie de gemeente Haarlemmermeer een 100%-subsidierelatie onderhoudt.

Hoe is de governance en beheersing van verbonden partijen, zorginstellingen en subsidiepartners (per groep) ingericht vanuit de diverse rollen van de gemeente als eigenaar, opdrachtgever en beleidsmaker?

2. Systematiek VTA (Voorbereiding-Advisering-Toezicht)

In 2010 is onderzoek gedaan naar de wijze waarop het college en de directie de berekening van VTA-kosten hebben geregeld en managen. Vandaag de dag is de systematiek voor de raad onduidelijk: er is weinig grip op de hoogte van bedragen en het is niet inzichtelijk waar het geld aan wordt besteed. Een voorbeeld is Holland World in Park 21 (2,6 miljoen VTA).

- Zijn er benchmarkgegevens over plan(vta)kosten in verhouding tot de investering?;
- Wat valt dan eventueel op aan de cijfers van Haarlemmermeer;
- Hoe wordt de omvang van de VTA-kosten beheerst: zijn er go/no-go-momenten in dergelijke trajecten; wordt er met scenario's gewerkt?
- Zijn bevoegdheden helder?
- Heeft de accountant adviezen om de beheersing te versterken?

¹ Bij het onderwerp Aanbestedingen lag het volgende aandachtspunt voor. Welk type inrichting van Europese aanbestedingen past de gemeente bij infrastructurele projecten toe? Zijn er waarborgen voor een transparant en correct proces en in welke mate voldoet die waarborgen om de uitkomst van een gunning te onderbouwen?

3. Corona-effecten

Het jaar 2020 wordt beïnvloed door het corona-virus en in de rest van het jaar zal dat nog menig effect hebben. Om die reden is dit onderwerp een aandachtspunt in de accountantscontrole 2020:

- Is de communicatie en rapportage aan de raad over de financiële gevolgen van maatregelen, acties en besluiten die uit de noodverordening zijn voortgevloeid volledig en juist verlopen?*
- Raken deze besluiten en acties het budgetrecht van de raad?*
- Zijn de besluiten en de uitvoering ervan rechtmatig?*

Wat mag het kosten?

De kosten voor de jaarlijkse controlewerkzaamheden zijn contractueel vastgelegd. De basisprijs is 222.500,- euro voor de jaarrekeningcontrole. De jaarrekeningcontrole over 2016 is uiteindelijk op 380.000,- gefactureerd, over 2017 bedroegen de controlekosten 372.000,- en in 2018 bedroeg het totaalbedrag voor de controle €370.000. De controlekosten over de cyclus van 2019 (bedroegen 395.555). Voor het controlejaar 2020 bedragen de controlekosten 371.300,- .

Wie is waarvoor verantwoordelijk?

Het college is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening en het jaarverslag. De raad stelt de toleranties en de normenkaders voor de controle vast. De Auditcommissie onderhoudt de relatie met de accountant, namens de raad. De accountant is verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening en verklaart de gebruikers van de jaarrekening dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de werkelijkheid. De bevindingen worden in een controleverklaring vastgelegd, waarin hij zijn onafhankelijke mening geeft.

De accountant is verantwoordelijk voor de controle op het getrouwe beeld en de rechtmatigheid. De accountant controleert tevens de inrichting van het financieel beheer en de financiële organisatie en beoordeelt of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken.

Wanneer en hoe zal de raad over de voortgang worden geïnformeerd?

Medio oktober-november ontvangt de raad de boardletter, waarin de accountant aan de raad verslag uitbrengt over de interim-controle. In het tweede kwartaal van 2020 ontvangt de raad vervolgens de Jaarstukken 2019, de controleverklaring en bijbehorend accountantsverslag.

2. Voorstel

Op grond van het voorgaande besluit de Auditcommissie de raad voor te stellen om:

1. Kennis te nemen van de Startnotitie 2020, inclusief de bijbehorende bijlagen;
2. De goedkeurings- en rapporteringstoleranties voor 2020 vast te stellen op:
 - a. voor fouten in de jaarrekening: voor een goedkeurende verklaring mag de jaarrekening maximaal 1% aan fouten bevatten;
 - b. voor onzekerheden in de controle: voor een goedkeurende verklaring mag de jaarrekening maximaal 3% aan onzekerheden bevatten.
3. De rapporteringstolerantie van 75.000,00 euro ook in 2020 te hanteren;
4. De bijgaande normenkaders externe- en interne regelgeving vast te stellen (stand 1 juni 2020)
5. Als specifieke onderzoeksvragen aan de accountant op te dragen:
 - a. Ten aanzien van Verbonden Partijen:
Hoe is de governance en beheersing van verbonden partijen, zorginstellingen en subsidiepartners (per groep) ingericht vanuit de diverse rollen van de gemeente als eigenaar, opdrachtgever en beleidsmaker?
 - b. Ten aanzien van de Systematiek VTA-kosten:
-Zijn er benchmarkgegevens over plan(vta)kosten in verhouding tot de investering?
-Wat valt dan eventueel op aan de cijfers van Haarlemmermeer?
-Hoe wordt de omvang van de VTA-kosten beheerst: zijn er go/no-go-momenten in dergelijke trajecten; wordt er met scenario's gewerkt?
-Zijn bevoegdheden helder?
-Heeft de accountant adviezen om de beheersing te versterken?
 - c. Ten aanzien van Corona-effecten:
Is de communicatie en rapportage aan de raad over de financiële gevolgen van maatregelen, acties en besluiten die uit de noodverordening zijn voortgevloeid volledig en juist verlopen?
-Raken deze besluiten en acties het budgetrecht van de raad?
-Zijn de besluiten en de uitvoering ervan rechtmatig?

Hoogachtend,

De Auditcommissie van de gemeente Haarlemmermeer,
de ambtelijk secretaris,

de voorzitter,

Jaap Baars

Maaïke Ballieux

Bijlage(n):

Startnotitie accountantscontrole 2020

Normenkaders: intern kader (gemeentelijke verordeningen) en extern kader (wetten)

Auditjaarplan Corporate Control 2020

Controleplan PWC 2020

Opdrachtbrief PWC, cyclus 2020

Startnotitie jaarrekeningproces 2020

Inleiding

Met ingang van 2016 stelt PWC voor aanvang van de accountantscontrole, in samenspraak met de ambtelijke organisatie een startnotitie ten behoeve van de jaarrekeningcontrole op. Tussen PWC en de Auditcommissie is daarover het volgende afgesproken:

Als startpunt geeft PWC aan wat de minimumvereisten zijn waar de gemeentelijke geledingen van ambtelijke organisatie, directie en raad aan moeten voldoen om de beheersing in een gemeente als Haarlemmermeer te waarborgen en zo een goede samenwerking met de accountant mogelijk te maken. Wij denken dat wij nog meer waarde kunnen brengen. Daarom wordt aan het begin van het jaar samen met de organisatie een startnotitie opgesteld. Hierin voegen de ambtelijke organisatie (Corporate Control) en PWC hun controleplannen samen. Zo is het voor de Auditcommissie, het college en de raad glashelder wat het einddoel is en wat we van elkaar mogen verwachten.

De raad stelt de startnotitie van PWC vast en geeft daarmee het startsein voor de controle. We zorgen ook gelijk voor korte lijnen waardoor we knelpunten in de planning of de inhoud vlot kunnen signaleren en oplossen. Daarmee stellen we met elkaar de minimale eisen vast.

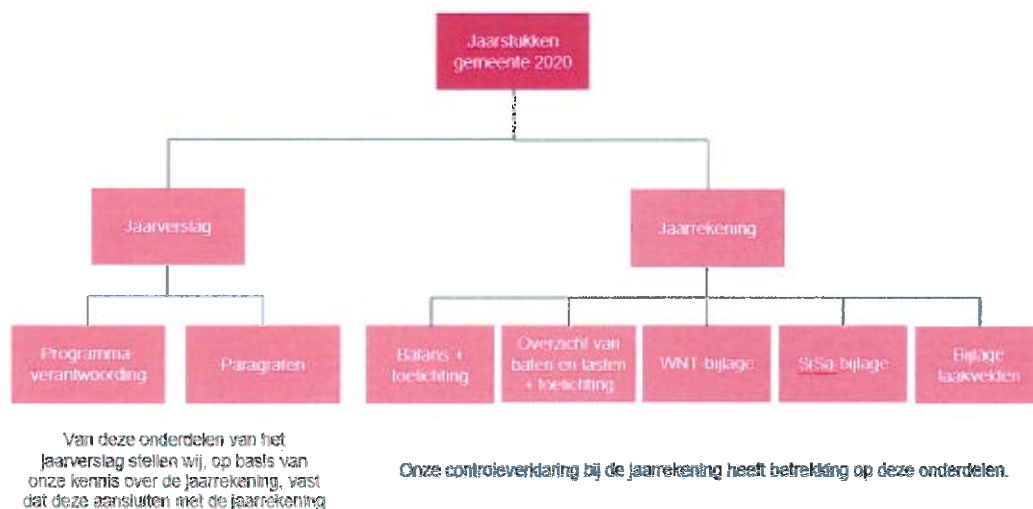
Onderwerpen

In deze startnotitie komen achtereenvolgens de volgende onderwerpen aan de orde:

1. Begrippen/toetsingskader
2. Stand van de (beheer-)organisatie
3. Doorontwikkeling organisatie
4. Controle-aanpak
5. Informatie-uitwisseling
6. Inhoud van de rapportages
7. Planning
8. Honorarium en meerwerk
9. Bijlagen
 1. Auditjaarplan 2020 Gemeente Haarlemmermeer
 2. Controleplan 2020 PwC

1. Begrippen/ toetsingskader

De belangrijkste kaders voor de accountantscontrole van de jaarrekening van de gemeente Haarlemmermeer zijn het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Controleverordening Haarlemmermeer 2005, de kadernota Accountantscontrole 2014 e.v. en de lijst met relevante wet- en regelgeving ten behoeve van de rechtmatigheidscontrole (normenkader). De jaarstukken bestaan op grond van het BBV uit meerdere onderdelen. De controle van de accountant heeft primair betrekking op het hoofdstuk 'Jaarrekening'.

Onze controleverklaring bij de jaarrekening heeft betrekking op deze onderdelen.

Bron: Controleplan PwC 2020

Toleranties

De goedkeuringstoleranties zijn de kwantitatieve criteria voor het wel of niet afgegeven van een goedkeurende controleverklaring. In het Bado is bepaald dat de goedkeuringstolerantie voor fouten in de gemeenterekening respectievelijk onzekerheden in de controle tenminste 1 procent respectievelijk 3 procent van de omvangbasis bedraagt. De omvangbasis is het totaal van de lasten van de jaarrekening, onder aftrek van interne verrekeningen, inclusief toevoegingen aan de reserves. De gemeenteraad heeft in het Programma van eisen en in het controleprotocol in 2020 vastgesteld dat de goedkeuringstolerantie uit het Bado wordt overgenomen.

In onderstaande tabel is weergegeven welke controleverklaring wordt afgegeven in de te onderscheiden gevallen, uitgaande van de programmabegroting 2020.

Goedkeuringstoleranties en strekking van de controleverklaring				
Goedkeurings-toleranties	Strekking van de controleverklaring			
	Goedkeurend	Met beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
fouten x in de gemeenterekening	$x < € 4.592.000$	$€ 4.592.000 < x < € 13.776.000$	-	$x > € 13.776.000$
onzekerheden y in de controle	$y < € 13.776.000$	$€ 13.776.000 < y < € 45.920.000$	$y > € 45.920.000$	-

De wetgever heeft in het Bado geen rapportagetoleranties voorgeschreven. Wel heeft hij voorgeschreven dat de bedragen voor de rapporteringstoleranties niet hoger kunnen zijn dan

de bedragen die voortvloeien uit de goedkeuringstoleranties. De gemeenteraad heeft in het Programma van eisen en in het controleprotocol in 2020 vastgesteld dat een rapporteringstolerantie van €75.000 wordt gehanteerd voor zowel fouten als onzekerheden.

2. Transitie VIC en de onderwerpen van de VIC

De directie heeft juli 2018 de opdrachtformulering "Leren en verbeteren door audits" vastgesteld over de versterking van de VIC in de bestuursperiode 2019-2022. In 2019 is gewerkt aan het versterken van de vakbekwaamheid, regie, onafhankelijkheid en samenwerking. Voor 2020 continueert de VIC met de aandachtspunten uit 2019 en ligt daarnaast de focus op betrokkenheid van de eerste en tweede lijn met de VIC en van signaleren van bevindingen tot het leren van de bevindingen (verbetercyclus). Tevens zullen eventuele hiaten tussen de reikwijdte van de huidige VIC en de reikwijdte van artikel 25 van de financiële verordening omtrent de VIC inzichtelijk gemaakt worden.

Proces		
Baten en Lasten		Balansmutaties
Aankopen grond en vastgoed	Sociaal Domein • Uitkeringen Inkomensvoorziening PW/Bbz2004/IOAW/IOAZ • Re-integratievoorzieningen PW/WSW/Loonkostensubsidie • Uitkeringen Bijzondere Bijstand • Doelgroepenvervoer • Wmo oude taken (ZIN en PGB) • nWmo Zorg in Natura • nWmo PGB • Jeugdwet Zorg in Natura • Jeugdwet PGB	Materiële vaste activa
Burgerzaken (leges)		Reserves
Huren en Pacht		
Inkoop & Aanbestedingen		
Inkoopfacturen		
Omgevingsvergunningen		
Parkeren		
Personeelslasten		
Subsidieverstrekingen		
Verkopen grond		
Treasury		
Tijdschrijven		
Kapitaallasten		

Bron: Auditjaarplan Gemeente Haarlemmermeer 2020

Ten opzichte van 2019 is de scoping beperkt gewijzigd. Ten opzichte van vorig jaar is de VIC kapitaallasten toegevoegd. Daarnaast worden twee VIC's ingericht ten aanzien van balansmutaties: materiële vaste activa en reserves. Deze zijn VIC's zijn mede toegevoegd vanwege de ontwikkeling rondom de rechtmatigheidsverantwoording.

Het proces doelgroepenvervoer maakt deel uit van de controle van de VIC, echter is niet in scope voor de jaarrekeningcontrole van PwC vanwege materialiteit (minder dan €3,4 miljoen). De totstandkoming van deze 'uitvoeringsmaterialiteit' wordt nader toegelicht in PwC's controleplan en betreft ¼ van de goedkeuringstolerantie. Als materialiteitsgrens voor een jaarlijkse VIC is de grens van € 2.400.000 gebruikt voor het controlejaar 2020. Dit is een half procent van de omvangbasis van de begroting.

IT-controle als onderdeel van Corporate Control

Er is ambitie om IT(-controles) meer onderdeel te maken van de VIC's cq van Corporate Control. Er zijn plannen in de maak om dit te bewerkstelligen. We verwachten dat dit (meer) onderdeel uit gaat maken van het Auditjaarplan 2021.

3. Rechtmatigheidsverklaring door het college

In de meicirculaire 2019 is door het ministerie van BZK aangekondigd dat in 2021 de rechtmatigheidsverantwoording ingevoerd wordt. Via deze verantwoording zal het college de rechtmatigheid verantwoorden aan de raad. Als accountant stellen wij dan vast dat de rechtmatigheidsverantwoording een getrouw beeld geeft van de werkelijkheid. Ook al is nog niet duidelijk op welke wijze de rechtmatigheidsverantwoording tot stand komt, is er geen tijd meer te verliezen om te beginnen met de voorbereidingen.

In 2018 is gestart met de transitie om de VIC door te ontwikkelen naar een efficiënte en effectieve behoeftegerichte audit in 2022. Bij het invulling geven aan deze transitie is het uitgangspunt dat er jaarlijks verbeteringen waarneembaar zijn. Er is ingezet op groei naar de situatie waar er op basis van een afgewogen risico-inventarisatie jaarlijks de uit te voeren interne audits worden bepaald. De audits worden, op uniforme wijze, uitgevoerd door onafhankelijk gepositioneerde medewerkers met actuele kennis en met de benodigde vaardigheden. De interne audits worden efficiënt en effectief uitgevoerd en hebben betrekking op (financiële) rechtmatigheid, getrouwheid, efficiëntie en/of effectiviteit van onze processen. De verantwoordelijken en betrokkenen voor de processen kennen de resultaten uit de interne audits, leren van successen en fouten en de stellen prioriteiten in de te realiseren verbetering in de processen en implementeren deze. De sturing en bewaking op de prioriteitstelling en implementatie is geborgd.

Gemeente Haarlemmermeer heeft met de VIC onder begeleiding van Corporate Control (CC), een volwassen derde lijn. Vanuit CC wordt er reeds drie keer gerapporteerd aan directie over de voortgang van de bevindingen en tevens zijn de (on)rechtmatigheden over de betreffende periodes dan in beeld vanuit de eigen interne controle. Dit is een goede basis om tot een oordeel te komen welke onderhevig is aan de rechtmatigheidsverantwoording. In het auditjaarplan 2020 van CC is dit aspect (in brede zin) reeds geïncorporeerd. Desalniettemin kan de gemeente niet stilzitten. In afwachting van meer duidelijkheid over de wetgeving, is er eerder nog geen concrete aanpak op papier gezet. Nu er vanuit de commissie BBV en BADO wel meer inzicht is gegeven, is Corporate Control dit nu wel aan het uitwerken.

4. Controle-aanpak

De functie van de Interne Beheersing

Afhankelijk van de inschatting van de kwaliteit van de interne beheersing wordt per proces een controleaanpak gekozen. De controle betreft het beoordelen van de opzet, bestaan en werking (systeemgerichte controle) of een gegevensgerichte controle. Het heeft de voorkeur om systeemgericht te controleren tenzij de processen niet op orde zijn of de omvang dermate beperkt is waardoor een gegevensgerichte aanpak efficiënter is.

Gemeente Haarlemmermeer voldoet niet aan strenge vereisten van NV COS 610

COS 610 is een controle standaard die van toepassing is voor accountants en geeft aan hoe deze gebruik kunnen en mogen maken van de werkzaamheden van een interne auditfunctie. Het is verplichte regelgeving waaraan de accountantsberoepsgroep zich heeft te houden en waarop ook door de AFM wordt getoetst. Op basis van de positionering en kwaliteitsniveau van de VIC in gemeente Haarlemmermeer, was het op grond van onze beroepsregels niet mogelijk om in het controlejaar 2019 volledig te kunnen steunen op de uitkomsten van de controlewerkzaamheden van de VIC. Lopende dit jaar (2020) kan de externe accountant de facto nog steeds niet steunen op de VIC zoals bedoeld in NV COS 610, maar zal PwC wederom gebruik maken van de werkzaamheden van de VIC. Het is overigens ook niet de

intentie van gemeente Haarlemmermeer om op het niveau te komen van volwaardig 'internal auditfunctie' in overeenstemming met NV COS 610.

PwC maakt wel gebruik van werkzaamheden VIC

Het samenspel tussen de externe accountant en het cluster Corporate Control is in detail besproken. De vereisten vanuit NV COS 610 zijn van dien aard dat het een (te) grote investering vraagt aan de kant van de gemeente om naar dat niveau te komen. In de gehele sector Binnenlands Bestuur bij PwC is geen gemeente die aan die strenge eisen voldoet. Voor 2020 en de komende jaren werkt de organisatie aan het verbeteren van de leemtes in de interne beheersing die zijn gerapporteerd vanuit intern (VIC), de evaluatie VIC en vanuit de externe accountant (PwC). Met name de beheersing van de algemene IT-omgeving hebben we met elkaar benoemd als 'dossier' waar de prioriteit ligt voor 2020.

Risico-inschatting

PwC komt, mede op basis van het Auditjaarplan 2020, voor controlejaar 2020 in afstemming met Corporate Control tot de volgende (zie de figuur hierna) risico-inschatting per proces.

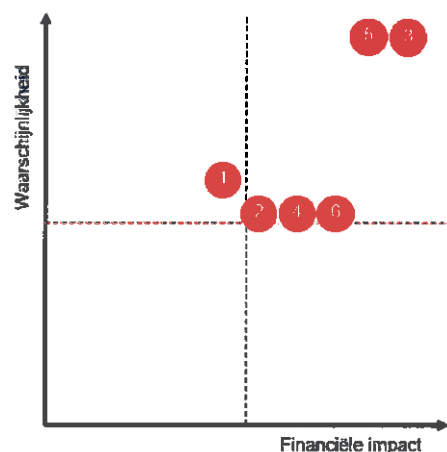
De controle-aanpak is gebaseerd op de belangrijkste onderdelen van elk proces. PwC zal niet gebruik maken van de werkzaamheden van de interne controlefunctie (VIC), op processen waar significante oordeelsvorming mee gemoeid gaat (bijvoorbeeld; waardering van grondexploitaties) en op processen waar geen interne controle op wordt uitgevoerd.

De geformuleerde risico's betreffen 'inherente' risico's en dat betekent dat dit risico's zijn zonder inbegrip van interne beheersing en zonder rekening te houden met inrichting van processen.

Gemeente Haarlemmermeer heeft aangegeven om haar interne beheersing en haar VIC te gaan versterken. Bij de komende controles gaan PwC en de organisatie met elkaar in gesprek om te onderzoeken op welke onderdelen dat noodzakelijk is en waar dat tot een meest optimaal resultaat kan leiden. De evaluatie VIC, die is gehouden door een externe adviseur, is hierbij een belangrijk richtinggevend advies.

In de 'risicokaart' worden de verhoogde inherente risico's schematisch weergegeven

- 1) Prestatielevering sociaal domein
- 2) Managementbeïnvloeding
- 3) Rechtmatigheid van de aanbestedingen
- 4) Aanbestedingen worden gegund aan bevriende partijen
- 5) Waardering voorraden (grondexploitaties)
- 6) Niet zakelijke transacties bij grondverkoop

Bron: Controleplan 2020 PwC

In 2019 was het risico rondom 'managementbeïnvloeding' vanuit externe regelgeving een standaard verhoogd risico, dat blijft. In vergelijking met 2019 is er één risico komen te vervallen. Het risico rondom de opbrengstverantwoording van inkomende subsidies is niet (meer) een materiële stroom ten behoeve van de jaarrekeningcontrole. De controle-aanpak voor 2020 ziet er schematisch als volgt uit:

(Sub)proces	Steunen op VIC (als auditfunctie)		Gebruik maken van VIC		Aanpak		Independent testing PwC		
	ja	nee	ja	nee	systeem-gericht	gegevens-gericht	ja	ja met extra uitvraag	nee
1 Activa - mutaties		•	•			•		•	
2 Activa - waardering		•		•		•	•		
3 Voorraden - mutaties		•	•	•		•	•		•
4 Voorraden - waardering		•		•		•	•		
5 Debiteuren		•		•		•	•		
6 Crediteuren stamgegevens		•		•		•	•		
7 Treasury		•	•		•	•		•	
8 Voorzieningen (mutaties)		•		•		•	•		
9 Reserves (mutaties)		•	•	•		•	•		
10 Overige balansposten		•		•		•	•		
11 Belastingen (ozb, afval, riool)		•		•		•	•		
12 Belastingen (parkeren)		•	•			•			•
13 Verhuur vastgoed		•	•			•		•	
14 Omgevingsvergunningen		•	•			•			•
15 Leges burgerzaken		•	•			•		•	
16 Sociale uitkeringen (incl. WSW)		•	•			•		•	
17 Sociaal domein		•	•			•		•	
18a Inkopen en aanb. (proces)		•	•			•			•
18b Inkopen en aanb. (spendanalyse)		•		•	•	•	•		
19 Inkoopfacturen		•	•			•		•	
20 Personeelslasten		•	•		•	•			•
21 Subsidies (uitgaand)		•	•			•		•	
22 SiSa		•		•		•	•		
23 IT		•		•		•	•		

De kolommen nader toegelicht

- In de eerste kolom 'Steunen op VIC als auditfunctie' wordt schematisch weergegeven dat PwC voor geen van de processen kan 'steunen' op de interne controlefunctie (VIC)
- In de tweede kolom 'Gebruik maken van VIC' wordt schematisch weergegeven dat PwC voor 14 processen 'gebruik zal maken' van de werkzaamheden van de interne controlefunctie.

- In de derde kolom wordt aangegeven of de controle van PwC primair systeem- of gegevensgericht is (of een combinatie van beiden).
- In de vierde kolom wordt aangegeven of PwC in aanvulling op de werkzaamheden van de interne controlefunctie nog eigen onafhankelijke deelwaarnemingen zal verrichten. Er staat een stip in kolom 'ja' als in de tweede kolom een stip staat bij 'nee'. Er staat een stip in kolom 'nee' als PwC geen aanvullende werkzaamheden zal doen buiten het testen van de werkzaamheden van de interne controlefunctie (VIC).

In 2020 is de gemeente drukdoende de beheersing van de IT-omgeving verder door te ontwikkelen. Indien de gemeente het voor elkaar krijgt om de basis verder op orde te krijgen, dan wordt beoogd om vanaf controlejaar 2021 meer systeemgericht te controleren.

Speerpunten vanuit de Raad voor de jaarrekeningcontrole 2020

Naast bovengenoemde risico's zijn we in de AC-vergadering van 11 juni 2020 in gesprek gegaan over nieuwe aandachtspunten (speerpunten) die in lijn liggen met de reguliere jaarrekeningcontrole. Voor 2020 geeft de gemeenteraad de volgende speerpunten mee:

1. **Verbonden Partijen:** Het belang in Verbonden Partijen neemt steeds verder toe. Het belang van de governance en democratische verantwoording van verbonden partijen neemt daarmee evenredig toe. De Verbonden partijen zijn om die reden een specifiek aandachtspunt. Het gaat om zowel de formele als ook de 'grote informeel' verbonden partijen en de partijen met wie de gemeente Haarlemmermeer een 100%-subsidierelatie onderhoudt.
 - o *Hoe is de governance en beheersing van verbonden partijen, zorginstellingen en subsidiepartners (per groep) ingericht vanuit de diverse rollen van de gemeente als eigenaar, opdrachtgever en beleidsmaker?*
2. **Systematiek VTA (Voorbereiding, Toezicht en Administratie):** In 2010 is onderzoek gedaan naar de wijze waarop het college en de directie de berekening van VTA-kosten hebben geregeld en managen. Vandaag de dag is de systematiek voor de raad onduidelijk: er is weinig grip is op de hoogte van bedragen en het is niet inzichtelijk waar het geld aan wordt besteed. Een voorbeeld is Holland World in Park 21 (2,6 miljoen VTA).
 - o *Zijn er benchmark gegevens over plan(vta)kosten in verhouding tot de investering;*
 - o *Wat valt dan eventueel op aan de cijfers van Haarlemmermeer;*
 - o *Hoe wordt de omvang van de VTA-kosten beheerst: zijn er go/no-go-momenten in dergelijke trajecten;*
 - o *Wordt er met scenario's gewerkt;*
 - o *Zijn bevoegdheden helder;*
 - o *Heeft de accountant adviezen om de beheersing te versterken?*
3. **Corona-effecten:** Het jaar 2020 wordt beïnvloed door het corona-virus en in de rest van het jaar zal dat nog menig effect hebben. Om die reden is dit onderwerp een aandachtspunt in de accountantscontrole 2020:
 - o *Is de communicatie en rapportage aan de raad over de financiële gevolgen van maatregelen, acties en besluiten die uit de noodverordening zijn voortgevloeid volledig en juist verlopen;*
 - o *Raken deze besluiten en acties het budgetrecht van de raad;*
 - o *Zijn de besluiten en de uitvoering ervan rechtmatig?*

Gebruik van innovatieve instrumenten en data-analyse

Bij het testen van handmatige boekingen, gaat PwC wederom gebruik maken van een softwareplatform. Deze vorm van data-analyse biedt de mogelijkheid onze aanpak voor het selecteren en testen van journaalposten beter aan te laten sluiten bij de belangrijkste risico's waarmee uw organisatie wordt geconfronteerd en die wij samen hebben vastgesteld.

Bij het testen van de salariskosten, gaat PwC gebruik van het softwareplatform 'HR Insights'. Deze vorm van data-analyse biedt de mogelijkheid om een integrale controle en analyse te doen op het juiste gebruik van diverse ingehouden premies en loonheffing en andere salaris gerelateerde parameters. Hierdoor hebben we onze controle-aanpak beter aan kunnen sluiten bij de belangrijkste risico's waarmee uw organisatie wordt geconfronteerd en die door ons controleteam zijn vastgesteld.

Behalve deze twee softwareplatforms/innovatieve tools zullen we ook gebruik maken van VAT insights. Deze vorm van data-analyse geeft ons snel en overzichtelijk inzicht in verschillende aspecten rondom btw-gerelateerde boekingen in uw financiële administratie.

5. Informatie-uitwisseling

Bestuurlijke informatie

Het cluster Corporate Control informeert de directie over de uitgevoerde VIC-werkzaamheden en de inhoudelijke bevindingen, waarop de directie het college hierover informeert. Het college informeert de raad hierover op hoofdlijnen.

In de Verordening accountantscontrole 2005 is vastgelegd aan welke organen en gremia de accountant zijn rapportages aanbiedt. De planning voor de op te leveren stukken wordt in het Spoorboekje PCC vastgelegd. Voor een overzicht van de rapportages zie hierna in de paragraaf inhoud rapportages.

Operationele informatie

De organisatie en de accountant wisselen alle operationele informatie die nodig is voor de controle uit via een tool voor beschermde gegevensuitwisseling. Deze tool is door PwC beschikbaar gesteld. Een beperkt aantal medewerkers van de gemeente heeft toegang gekregen tot de tool. Het programma jaarrekening houdt het overall overzicht op de aan te leveren informatie en het aantal toegangsgerechtigden. De tool is ingericht volgens de structuur van de gemeente.

6. Inhoud rapportages

De managementletter en boardletter n.a.v. de interim-controle

De managementletter biedt de organisatie en het college inzicht in knelpunten in het financiële beheer en in de (financiële) besturing van de organisatie. De managementletter en een daaropvolgende directiereactie worden door de directie ter informatie aan het college aangeboden. Het college informeert vervolgens op hoofdlijnen de raad. De managementletter heeft voor de Auditcommissie de functie te kunnen monitoren op de voortgang van werkzaamheden en kwaliteit van de interne beheersing die voorwaardelijk is voor getrouwe verslaglegging. De managementletter wordt in de Auditcommissie besproken en wordt door PwC mondeling toegelicht. Vervolgens wordt een samengevat rapport, de boardletter, geschreven die wordt gericht aan de gemeenteraad.

Het accountantsverslag bij de jaarrekeningcontrole

Het concept accountantsverslag bij de jaarrekeningcontrole wordt in de Auditcommissie besproken en wordt door PwC mondeling toegelicht. De Auditcommissie zendt het definitieve Accountantsverslag en de Controleverklaring aan de raad.

7. Planning

Uitgangspunt voor de planning(en) van het jaarrekeningproces 2020 is het in juni 2020 kunnen verstrekken van de jaarstukken 2020 aan de raad, inclusief controleverklaring van PwC. In het Spoorboekje PCC wordt de raad over de exacte data van raadsbehandeling geïnformeerd. Schematisch ziet de planning van de controlecyclus er als volgt uit:

Bron: Controleplan 2020 PwC

Bestuurlijke planning

Onderstaande planning is onder voorbehoud:

1. Ambtelijke bespreking voorlopige (rapport van) bevindingen	begin april 2021
2. Bespreking (rapport van) bevindingen Bestuurlijk (AC en BW)	medio april 2021
3. Behandeling jaarstukken in college	begin mei 2021
4. Behandeling jaarstukken, accountantsverslag auditcommissie	eind mei 2021
5. Indienen technische vragen door de fracties	begin juni 2021
6. Behandeling jaarstukken in raad	medio juni 2021
7. Besluitvorming gemeenteraad	medio juni 2021

8. Honorarium en meerwerk

Het voorstel voor het honorarium voor de werkzaamheden van PwC, zoals uiteengezet in deze brief, tezamen met de daarmee samenhangende voorstellen met betrekking tot de facturering

van het honorarium, zullen worden samengevat in een separate notitie die zal worden verzonden aan de Auditcommissie. Het honorarium zal conform de eisen uit het Programma van Eisen op grond van de voortgangsrapportages in rekening worden gebracht.

Naast bovengenoemd honorarium is PwC ook een bedrag overeengekomen van € 96.400 met gemeente Haarlemmermeer ten behoeve van specifieke controleverklaringen en de uitvoering van de natuurlijke adviesfunctie. Voor de daadwerkelijke aanwending van dit bedrag zullen wij vooraf de concrete invulling met de Auditcommissie afstemmen.

Toelichting contractuele bepalingen t.a.v. meerkosten

Facturering met betrekking tot meerwerk, dat wil zeggen meer aan werk dan in het contract is overeengekomen, is alleen mogelijk indien daartoe vooraf een schriftelijk voorstel met helder inhoudelijke én kostentechnische toelichting is ingediend bij de Auditcommissie. De noodzaak van het meerwerk is altijd helder onderbouwd en nooit vanzelfsprekend. De Auditcommissie verleent schriftelijk toestemming voor het verzorgen van meerwerk aangaande de jaarrekeningcontrole. Meerwerk dat niet op grond van deze procedure wordt verricht, wordt niet vergoed.

Daarnaast is door PwC in haar offerte aangegeven dat uitgegaan wordt van de volgende werkafspraken:

- Tijdens de tussentijdse controles en jaareindecontrole zijn uw medewerkers beschikbaar voor het beantwoorden van vragen.
- Bij start van de verschillende fases van de controle liggen de digitale documenten, conform de afspraken in het controleplan en onze lijst op te leveren stukken, volledig klaar voor controle en volgen de conceptjaarstukken conform afspraak.
- Tevens gaan wij ervan uit dat de interne controles voor aanvang van onze controles conform de planning van het controleplan volledig zijn afgerond en dat de oplevering van de conceptjaarstukken inclusief SiSa-bijlage, bijlage taakvelden en de WNT-bijlage volledig is.
- Tijdige aanpassing van uw interne beheersing bij nieuwe regelgeving, vooral als die de rechtmatigheid raakt.

Getekend namens Gemeente Haarlemmermeer door:	
Naam:	drs. Carel Brugman
Functie:	Gemeentesecretaris
Datum:	
Handtekening:	

Getekend namens PwC door:	
Naam:	drs. Martine J.A. Koedijk RA RE
Functie:	Eindverantwoordelijk partner
Datum:	

Handtekening:	
---------------	--

Het normenkader 2020 rechtmatigheidcontrole interne regelgeving (t/m 30 juni 2020)	
Categorie organisatie	
	Verordening tot aanpassing recht tegemoetkoming in planschade (december 2008)
	Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade (december 2008)
	Verordening onderzoek en doelmatigheid en doeltreffendheid (art. 213a)
	Verordening op de fractievergoeding 2008
	Verordening fractieondersteuning 2019
	Verordening Rechtspositie Raads- en commissieleden Haarlemmermeer 2019
	Verordening geldelijke voorzieningen wethouders 2016
	Verordening geldelijke voorzieningen raads- en commissieleden en wethouders 2016
	Verordening gegevensverstrekking basisregistratie personen Haarlemmermeer 2019
	Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland
Categorie financieel beleid	
	Financiële verordening Haarlemmermeer 2016
	Activabeleid Haarlemmermeer 2019 (raadsbesluit 2019.0054155)
	Nota reserves en voorzieningen 2015
	Treasurystatuut 2019 (raadsbesluit 2019.0054201)
	Verordening grondzaken 2014
	Garantiebeleid 2019 (raadsbesluit 2019.0057727)
	Nota risicomanagement en weerstandsvermogen
	Beleidskader Verbonden partijen 2017
	Beleidskader Strategisch Grondbeleid 2015
	Beleidskader Strategisch Grondbeleid Haarlemmermeer 2019 - 2024
	Grondprijzen nota 2018
	Grondprijzen nota 2019 (vanaf 7 maart 2019)
	Reserve grondzaken 2016
	Regeling Misbruik en oneigenlijk gebruik 2020
Categorie subsidies, werkgelegenheid en aanverwante regelgeving	
	Subsidieverordening monumentenverordening 2004
	Subsidieverordening restauratie gemeentelijk erfgoed 2020
	Erfgoedverordening Gemeente Haarlemmermeer 2016 (18 mei 2017, terugwerkende kracht tot en met 1 juli 2016)
	Algemene subsidieverordening Haarlemmermeer 2017
	Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning Gemeente Haarlemmermeer 2011
	Voucherregeling huishoudelijke hulptoelage
	Verordening Sociaal Domein 2019 + 1e wijziging
	Financieel besluit sociaal domein (incl. wijziging juli)
	Verlenging aanvraagtermijn eenmalige uitkering chronisch zieken en gehandicapten
	Verordening Participatieraad 2019
	Toeslagenverordening WWB 2013
	Verordening bedrijven investeringszone (BIZ) Hoofddorp Centrum 2017
	Verordening bedrijven investeringszone Spoorzicht 2017
	Verordening bedrijven investeringszone De Hoek 2017
	Verordening bedrijven investeringszone Cruquius 2017
	Verordening bedrijven investeringszone Graan voor Visch Zuid 2020 + wijziging
	Aanpassing weigeringsgrond Algemene Subsidieverordening Haarlemmermeer 2011
	Tijdelijke verordening verwijdering asbest particuliere woningen Haarlemmermeer
	Verordening starterslening Haarlemmermeer 2013 en 2017 (vanaf 1 juni 2017)
I	Verhoging kredietplafond startersleningen
	Verordening tot intrekking van de Verordening Blijverslening Haarlemmermeer 2017

Het normenkader 2020 rechtmatigheidcontrole interne regelgeving (t/m 30 juni 2020)	
Categorie belastingen en heffingen	
	Verordening onroerende zaakbelastingen 2020
	Verordening heffing en invordering afvalstoffenheffing 2019
	Verordening heffing en invordering rioolheffing 2019
	Verordening heffing en invordering liggeld woonschepen 2019
	Verordening parkeerbelasting 2019
	Wegsleepverordening 2015
	Aanwijzingsbesluit betaald parkeren Haarlemmermeer 2015
	Parkeerverordening 2018
	Legesverordening en tarieventabel leges 2020
	Kwijtscheldingsbesluit 2019
	Verordening heffing en invordering toeristenbelasting 2019
	Verordening heffing en invordering precariobelasting 2019
	Verordening graf- en begraafrechten 2019
	Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen Haarlemmermeer 2011
	Verordening op de heffing en invordering van hondenbelasting 2019
Categorie overige	
	Verordening Wet Kinderopvang
	Verordening ruimte en inrichtingseisen peuterspeelzalen 2014
	Verordening leerlingenvervoer 2015
	Exploitatieverordening gronden 1994
	Verordening Wet inburgering
	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2015
	Verordening materiële financiële gelijkstelling 2015 inclusief bijlagen
	Tijdelijke verordening verwijdering asbest particuliere woningvoorraad Haarlemmermeer 2013
	Bouwverordening 2013
	Algemene Plaatselijke Verordening 2019

Normenkader t/m 30 juni 2020 rechtmatigheidcontrole externe regelgeving	
Financieel	Algemene wet inzake rijksbelastingen Besluit Begroting en verantwoording provincies en gemeenten Besluit Financiële verhouding 2001 Financiële verhoudingswet Besluit accountantscontrole decentrale overheden Uitvoeringsbesluiten en uitvoeringsregeling kostenverrekeningen Wet op het BTW-compensatiefonds Wet waardering onroerende zaken Uitvoeringsbesluit kostenverrekening en gegevensuitwisseling Wet waardering onroerende zaken Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden Besluit leningvoorwaarden decentrale overheden Europese richtlijnen aanbesteden Aanbestedingswet 2016 Fiscale wetgeving Wet houdbare overheidsfinanciën Wet nadeelcompensatie en schadevergoeding bij onrechtmatige besluiten Regeling schatkistbankieren decentrale overheden Wet Normering Topinkomens Wet financiering decentrale overheden Wet markt en overheid Wet dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen Wet normalisering rechtspositie ambtenaren
Bestuur, Samenleving en Publiekscontact	Algemene wet bestuursrecht Burgerlijk wetboek Gemeentewet Wet gemeenschappelijke regelingen Ambtenarenwet (en Gemeentewet art. 160 lid 1 als grondslag voor de CAR-UWO) Sociale verzekeringswetten Rechtspositiebesluit raads- en commissieleden Rechtspositiebesluit burgemeesters Rechtspositiebesluit wethouders Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa) VWEU -Staatssteun regels Aanbestedingswet 2012 Wet elektronische bekendmaking Belastingplan 2016 Wet loonbelasting Wet Financiering Politieke Partijen (WFPP) Wet algemene bepalingen burgerservicenummer Wet basisregistratie personen Wet rechten burgerlijke stand Wet griffierechten burgerlijke zaken Wet basisregistratie adressen en gebouwen Reglement rijbewijzen Paspoortwet Wet elektronisch berichtenverkeer Archiefwet Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)
Veiligheid	Wet Veiligheidsregio's Rijksregeling Jeugd en Veiligheid Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels (WARV)
Zorg en Werk	Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen Wet op de lijkbezorging Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015 Wet gemeentelijke schuldhelpverlening Jeugdwet Participatiewet

Normenkader t/m 30 juni 2020 rechtmatigheidcontrole externe regelgeving	
	Wet sociale werkvoorziening (WSW)
	Participatiewet (G2)
	IOAW (G2)
	IOAZ Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004
	Bijstandverlening zelfstandigen (G3)
	Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen
	Wet harmonisatie en vereenvoudiging socialezekerheidswetgeving
	Wet Huisbezoeken
	Wet langdurige zorg
	Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving
	Vreemdelingenwet
	Wet inburgering nieuwkomers
	ROA/VTV
	Wet verplichte ggz
	Wet zorg en dwang
	Richtlijn opvang van dak- en thuisloze mensen
	Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers
Maatschappelijke ontwikkeling	
	Leerplichtwet
	Rijksregeling GUO Kunst & educatie
	Rijksregeling Onderwijs aan zieke kinderen
	Rijksregeling Onderwijs in eigen taal en cultuur
	Rijksregeling Schoolbegeleidingsdienst
	Rijksregeling Volwasseneducatie strategische
	Rijksregeling Zwemvaardigheid
	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
	Wet op de ExpertiseCentra
	Wet op de LeerlingGebonden Financiering ('rugzakje')
	Wet op het primair onderwijs (WPO)
	Wet op het voortgezet onderwijs
	Wet educatie en beroepsonderwijs
	Wet op de jeugdzorg
	Jeugdwet
	Onderwijsachterstandenbeleid niet-GSB (OAB) (D9)
	Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie (D9)
	Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie (D9)
	Besluit Rijkssubsidiëring Restauratie Monumenten
	Mediawet
	Provinciale Monumentenverordening
	Wet op het specifiek cultuurbeleid
	Erfgoedwet
Mobiliteit	
	Besluit Personenvervoer
	Wet personenvervoer
	Wegenwet
	Wegenverkeerswet 1994
	Crisis- en herstelwet
	Wet vervoer gevaarlijke stoffen
Ruimtelijke ontwikkeling	
	Afvalwaterakkoord
	Wet ruimtelijke ordening
	Besluit ruimtelijke ordening
	Besluit energieprestatie gebouwen
	Drank- en Horecawet
	Wet Natuurbescherming
	Monumentenwet 1988
	Wet geluidshinder
	Wet Bodembescherming
	Natuurschoonwet
	Waterwet
	Woningwet

Normenkader t/m 30 juni 2020 rechtmatigheidcontrole externe regelgeving	
	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
	Besluit Omgevingsrecht (BOR)
	Ontgrondingenwet
	Wet op de bedrijveninvesteringszones
	Kadasterwet
	Belemmeringenwet Privaatrecht
	Wet belastingen op milieugrondslag
Wonen	
	Crisis- en herstelwet
	Besluit Beheer Sociale Huursector
	Besluit Centraal Fonds voor de volkshuisvesting
	Besluit locatiegebonden subsidies
	Besluit woninggebonden subsidies
	Bouwbesluit
	Gemeentewet
	Huisvestingswet 2014
	Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte
	Leegstandwet
	WABO
	Woningwet
Kwaliteit fysieke omgeving	
	Afvalwaterakkoord
	Besluit administratieve bepalingen wegverkeer
	Besluit Personenvervoer
	Wet natuurbescherming
	Drank- en Horecawet
	Europese aanbestedingsregels
	Gemeentewet
	Landelijk afvalstoffenplan
	Wet geluidshinder
	Wet Milieubeheer
	Besluit milieusubsidies
	Besluit bestuurlijke boete overlast in de openbare ruimte
	Waterwet
	Wet personenvervoer
	Wet BDU verkeer en vervoer (E27b)
	Uitvoeringsregeling brede doeluitkering (Wet BDU) (E27b)
	Wegenverkeerswet 1994
	Wegenwet
	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden (E27B)
Economische Zaken	
	Wegenwet
	Gemeentewet
	Wegenverkeerswet 1994
	Winkeltijdenwet
	Algemene wet inzake rijksbelastingen
	Ambtenarenwet
	Wabo
	Besluit ruimtelijke ordening
	Burgerlijk wetboek
	Gemeentewet
	Monumentenwet 1988
	Natuurschoonwet 1928
	Wet ruimtelijke ordening
	Uitvoeringsbesluiten en uitvoeringsregeling kostenverrekeningen
	Ontgrondingenwet
Balans	
	Wet financiering decentrale overheden
	Besluit Begroting en verantwoording provincies en gemeenten
	Gemeentewet

Auditjaarplan 2020

**Gemeente
Haarlemmermeer**

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1.1. Interne controle en verbijzonderde interne controle; een korte uitleg	3
1.2. Wettelijk kader	4
1.3. Wettelijk kader en de huidige situatie	4
2. VIC en audits	4
2.1. Analyse transactiestromen	4
2.1.1. Selectiemethodiek VIC	4
2.2. Overzicht onderwerpen VIC	5
2.2.1. Versterking van de VIC, activiteiten in 2020	5
2.3. Rechtmatigheidsverantwoording 2021	5
2.4. Overzicht geplande audits	6
2.5. Nulmetingen IT	6
2.6. Nulmeting Visie op Control en het Controlstatuut	7
3. Procedure bewust wel of niet herstellen bij onrechtmatigheid	7
4. Rollen en informatiestromen	7
4.1. Taken en verantwoordelijkheden van de gemeente Haarlemmermeer	8
4.2. Samenhang informatievoorziening	8
5. Jaarplanning	9
5.1. Hoofdplanning verbijzonderde interne controle	9
5.2. Hoofdplanning accountantscontroles	9
Bijlage 1 Toelichtingenlijst	10

Inleiding

In onze gemeente wordt dagelijks gewerkt aan het bereiken van onze maatschappelijke doelen. Onze kaders daarvoor zijn onder andere ons vastgestelde beleid, wet- en regelgeving, processen, afspraken en middelen. We hebben met elkaar controle en audit instrumenten afgesproken om aan te tonen in welke mate we binnen onze kaders blijven en om inzichtelijk te maken in welke mate dit impact heeft op het behalen van onze maatschappelijke doelen. Deze instrumenten bieden objectieve sturingsinformatie en hiermee organiseren we ons eigen reflecterend vermogen. Enkele van deze instrumenten zijn verbijzonderde interne controles (VIC's), audits, P&C-documenten, accountantsrapportages en rekenkameronderzoeken. In dit auditjaarplan is vastgelegd op welke wijze wij uitvoering geven aan de VIC's en audits vanuit de derde lijn voor het controlejaar 2020.

Versterking van de VIC en de rechtmatigheidsverantwoording door het college

Om goede en relevante audits en VIC's te kunnen blijven doen, nu en in de toekomst, is in 2018 onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de VIC. De kern van dit onderzoek was dat de kennis over en de regie op de verbijzonderde interne controles versterkt moeten worden, wil het een adequaat en krachtig instrument zijn. Daarbij zijn betrokkenheid en van signaleren naar leren van audits ook speerpunten om de VIC te versterken. De uitkomsten hebben geleid tot de opdrachtformulering 'Leren en verbeteren door audits' waar de directie opdracht toe had gegeven op 19 juli 2018. In de bestuursperiode 2019-2022, wordt gewerkt aan de transitie van de huidige VIC en separaat aan de wettelijke opgave dat vanaf 2021 de jaarstukken een rechtmatigheidsverantwoording van het college dienen te bevatten.

Leeswijzer

Het auditjaarplan is vrij technisch van aard. Wij nemen u daarom mee naar een korte uitleg van de begrippen interne controle en verbijzonderde interne controle. Vervolgens volgt het wettelijk kader. Daarna wordt nader ingegaan op de vast te stellen VIC's, de reeds geplande audits, nulmetingen en de activiteiten in het kader van de versterking van de VIC. De nieuwe procedure "bewust wel of niet herstellen bij onrechtmatigheid" komt hierna aan bod. De rollen en informatiestromen volgen daarop en tenslotte wordt de planning voor 2020 weergegeven. De bijlage bestaat uit de begrippenlijst.

1.1. Interne controle en verbijzonderde interne controle; een korte uitleg

Elke procesverantwoordelijke binnen onze gemeente heeft inzicht nodig in "wat zijn de risico's mijn proces en wat gaat er goed?" en "welke maatregel heb ik getroffen om te voorkomen dat het risico zich voordoet?". In het werkproces zijn beheersmaatregelen, om te weten hoe we het doen, ingeregeld. De uitvoering van de beheersmaatregel (interne controle) dient zichtbaar vastgelegd te worden.

Elk proces heeft risico's die een juiste uitvoering van het proces kunnen bemoeilijken. Om deze risico's te mitigeren zijn in het primaire proces controles ingebouwd. Deze interne controles worden beheersmaatregelen genoemd en vormen de interne beheersing. Het periodiek toetsen van deze beheersmaatregelen en adviseren hoe de beheersmaatregelen verbeterd kunnen worden, betreft de verbijzonderde interne controle. Bij bevindingen dan wel afwijkingen wordt de procesverantwoordelijke geadviseerd tot verbetering. De implementatie van de verbetermaatregelen leidt tot een verbetercyclus.

1.2. Wettelijk kader

Het college stelt jaarlijks het auditjaarplan vast, inclusief de uit te voeren VIC's en audits. De wettelijke grondslag hiervan is artikel 212, 213 en 213a van de gemeentewet en artikel 25 van de financiële verordening Haarlemmermeer (2016.0024990).

Financiële verordening gemeente Haarlemmermeer, artikel 25

1. Het college zorgt ten behoeve van het getrouwe beeld van de jaarrekening, bedoeld in artikel 213, derde lid, onder a van de Gemeentewet, en de rechtmatigheid van de baten en lasten en de balansmutaties, bedoeld in artikel 213, derde lid, onder b van de Gemeentewet, voor de jaarlijkse interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van de beheershandelingen. Bij afwijkingen neemt het college maatregelen tot herstel.

2. Het college stelt jaarlijks een Controlejaarplan vast waarin in ieder geval de, onder verantwoordelijkheid van het college, uit te voeren verbijzonderde interne controles en audits over lid 1 zijn opgenomen.

1.3. Wettelijk kader en de huidige situatie

Tot dusver heeft bij de uitvoering van de huidige VIC's de nadruk gelegen op de werking van de interne controles in het proces en de rechtmatigheid van de baten en lasten. Daarmee wordt tot dusver geen volledig invulling aan het gestelde in de financiële verordening gegeven, immers een VIC op de balansmutaties ontbreekt. In 2020 worden de eerste balansmutaties door middel van een VIC gecontroleerd. Tevens wordt inzichtelijk gemaakt welke huidige VIC's aangevuld moeten worden met controles op getrouwheidsaspecten. Deze werkzaamheden passen ook in de voorbereiding naar de rechtmatigheidsverantwoording van het college over 2021.

2. VIC en audits

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet op welke processen dit jaar een VIC wordt uitgevoerd en de activiteiten in het kader van het versterken van de VIC en de rechtmatigheidsverantwoording. Hierna volgt het overzicht van uit te voeren audits vanuit de derde line of defense en de nulmeting in het kader van privacy- en informatiebeveiliging.

2.1. Analyse transactiestromen

Een belangrijk criterium voor het bepalen of een VIC wordt uitgevoerd op een proces is de materialiteit (financiële omvang van de baten en / of lasten) van dit proces in de begroting. Immers als een proces een financieel grote omvang heeft, dan is de impact bij fouten groter. Als materialiteitsgrens voor een jaarlijkse VIC is de grens van € 2.400.000 gebruikt voor het controlejaar 2020. Dit is een half procent van de omvangbasis van de begroting. De selectie van VIC onderwerpen beperkte zich voorgaande jaren tot de baten en lasten. Bij de selectie van de VIC onderwerpen zijn dit jaar tevens twee balansmutaties geselecteerd. De onderwerpen staan nader toegelicht in paragraaf 2.2.

2.1.1. Selectiemethodiek VIC

Indien het proces het voorgaande jaar is gecontroleerd in een VIC en nu buiten de materialiteitsgrens valt, wordt op basis van de bevindingen van afgelopen jaar beoordeeld of en in welke mate deze VIC nog uitgevoerd wordt. Er zijn twee processen die voor 2020 kleiner zijn dan € 2,4 miljoen. Dit betreffen de deelprocessen nWMO PGB en Jeugdwet PGB. Gezien de bevindingen in deze twee processen zullen zij onderdeel uitmaken van het auditjaarplan.

2.2. Overzicht onderwerpen VIC

De volgende processen en deelprocessen zijn onderdeel van een VIC:

Figuur 1, overzicht geplande VIC's

Proces		
Baten en Lasten		Balansmutaties
Aankopen grond en vastgoed	Sociaal Domein • Uitkeringen Inkomensvoorziening PW/Bbz2004/IOAW/IOAZ • Re-integratievoorzieningen PW/WSW/Loonkostensubsidie • Uitkeringen Bijzondere Bijstand • Doelgroepenvervoer • Wmo oude taken (ZiN en PGB) • nWmo Zorg in Natura • nWmo PGB • Jeugdwet Zorg in Natura • Jeugdwet PGB	Materiele vaste activa
Burgerzaken (leges)		Reserves
Huren en Pacht		
Inkoop & Aanbestedingen		
Inkoopfacturen		
Omgevingsvergunningen		
Parkeren		
Personeelslasten		
Subsidieverstrekingen		
Verkopen grond		
Treasury		
Tijdschrijven		
Kapitaallasten		

Met het uitvoeren van de VIC op de bovenstaande onderwerpen wordt iets meer dan de helft (55%) van de omvangbasis gecontroleerd. De omvangbasis is het totaal van de lasten van de jaarrekening onder aftrek van interne verrekeningen en inclusief toevoegingen aan de reserves.

2.2.1. Versterking van de VIC, activiteiten in 2020

De directie heeft juli 2018 de opdrachtformulering "Leren en verbeteren door audits" vastgesteld over de versterking van de VIC in de bestuursperiode 2019-2022. In 2019 is gewerkt aan het versterken van de vakbekwaamheid, regie, onafhankelijkheid en samenwerking. Voor 2020 continueren we met de aandachtspunten uit 2019 en ligt daarnaast de focus op betrokkenheid van de eerste en tweede lijn met de VIC en van signaleren van bevindingen tot het leren van de bevindingen (verbetercyclus). Tevens zullen eventuele hiaten tussen de reikwijdte van de huidige VIC en de reikwijdte van artikel 25 van de financiële verordening omtrent de VIC inzichtelijk gemaakt worden.

Om een VIC goed uit te kunnen voeren moeten meerdere randvoorwaarden zijn ingevuld. We werken aan de implementatie van de randvoorwaarden voor een juiste uitvoering van de VIC:

- Er worden geen belemmeringen opgelegd door anderen voor, tijdens of na de uitvoering van de VIC-werkzaamheden;
- Onafhankelijke positie van de VIC¹;
- Beschikbaarheid en toegankelijkheid van relevante en benodigde stukken;
- Mogelijkheid tot escaleren bij de functioneel leidinggevende, de concern controller, indien aan bovenstaande voorwaarden niet (kan) worden voldaan;
- Inzichtelijk welke VIC-ers niet onafhankelijk gepositioneerd zijn.

2.3. Rechtmatigheidsverantwoording 2021

In de meicirculaire 2018 is het voornemen aangekondigd om de verantwoordelijkheid voor de financiële rechtmatigheidsverklaring over de jaarrekening over te dragen naar het college van burgemeester en

¹ Bij één medewerker is er nog deels een vermenging van uitvoerende en controleren taken die in 2020 nader ontvecht worden

wethouders vanaf de jaarstukken 2021. In 2020 houden we de besluitvorming hieromtrent nauwlettend in de gaten en bereiden we ons verder voor op de wettelijke opgave dat vanaf 2021 de jaarstukken een rechtmatigheidsverklaring van het college dienen te bevatten. Afhankelijk van meer duidelijkheid over de wetgeving zal een plan van aanpak voor de rechtmatigheidsverantwoording worden opgesteld.

2.4. Overzicht geplande audits

Met de opdrachtformulering "leren en verbeteren door audits" (directiebesluit 19 juli 2018) is het besluit genomen om naast VIC's ook interne audits (behoeftegerichte audits) uit te gaan voeren. De reikwijdte betreft (financiële) rechtmatigheid, getrouwheid, efficiëntie en/of effectiviteit van onze processen. De primaire focus ligt daarbij op de interne organisatie. Om de auditonderwerpen voor 2020 te bepalen zijn diverse bronnen geselecteerd om de auditonderwerpen uit te destilleren. De gebruikte bronnen zijn: VIC's, Managementletters en rapporten van bevindingen van de externe accountant, de input van de directeuren, de geregistreerde risico's in de risicomanagementapplicatie en de actualiteiten.

De audits zijn gericht op het verbeteren van de interne organisatie. De directie is daarmee in leidende positie met betrekking tot deze audits. Door de audits op te nemen in het auditjaarplan wordt op transparante wijze weergegeven op welke wijze er wordt ingezet op het verbeteren van de interne organisatie.

Gedurende het jaar kunnen aanpassingen en toevoegingen plaatsvinden mits daarvoor capaciteit en / of middelen beschikbaar zijn.

Figuur 3, overzicht geplande audits

Onderwerp	Categorie	Toelichting
Contracten	Audit	De audit richt zich op het verkrijgen van het juiste en complete inzicht in privaatrechtelijke contracten en de bewaking van termijnen staan centraal
(Inkomsten)ramingen	Audit	De audit richt zich op het verkrijgen van inzicht in de werkprocessen die leiden tot onder andere ramingen van belastinginkomsten, rijksinkomsten, woningbouwaantallen etcetera. Het doel is om met dit inzicht de ramingen te verbeteren en het financieel meerjarenbeeld te stabiliseren.
Samenwerkingsverbanden / delen van persoonsgegevens	IT-audit	De audit richt zich op het in kaart brengen welke samenwerkingsverbanden de gemeente betrokken is en of hier een convenant is opgesteld. Het doel is om dit inzicht te controleren of er een wettelijke grondslag is om databestanden te koppelen en / of te delen met andere organisaties.
Security	IT-audit	De IT-audit richt zich op het toetsen of de aanbevelingen in het kader van privileged acces management en patch management zijn uitgevoerd. Het doel is vast te stellen in welke mate gestructureerd privileged acces management beheer plaatsvindt en in welke mate patch management up-to-date is.
Projecten	Voor-onderzoek	Het vooronderzoek richt zich op het bepalen of een audit het juiste instrument is om projectmatig werken te versterken. Na het vooronderzoek wordt besloten of een audit in 2021 zal worden uitgevoerd.
Sociaal domein	Voor-onderzoek	Het vooronderzoek richt zich op het bepalen welke wijze een audit ondersteunend kan zijn aan de organisatie in het sociaal domein. Op basis van het vooronderzoek wordt bepaald of in 2021 een audit zal worden uitgevoerd.

2.5. Nulmetingen IT

Het is de wettelijke taak van gemeenten om een divers aantal diensten te leveren aan inwoners en bedrijven. De dienstverlening vindt steeds meer digitaal plaats waarbij de technologie een grote rol speelt. Informatieveiligheid gaat om beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid. Bij de privacy gaat het om de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de inwoners. Gemeenten worden vaker geconfronteerd met hack, onveilige websites of datalekken. Het is daarbij van groot belang om de beheersmaatregelen zo effectief mogelijk in te richten.

Vanaf 1 januari 2020 hanteert elke gemeente samen met de rijksoverheid, de waterschappen en de provincies één uniform normenkader voor informatiebeveiliging: de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO).

Dit jaar wordt onder andere in kaart gebracht hoe er wordt omgegaan met persoonsgegevens (Algemene Verordening Gegevensbescherming), welke risico's daaraan zijn verbonden en welke maatregelen zijn ingericht om deze risico's te mitigeren.

2.6. Nulmeting Visie op Control en het Controlstatuut

Inzake de Visie op control en het Controlstatuut zal in 2020 een nulmeting plaatsvinden. In 2022 zal een evaluatie op de implementatie van het Controlstatuut worden uitgevoerd.

3. Procedure bewust wel of niet herstellen bij onrechtmatigheid

Tot op heden zijn er geen afspraken vastgelegd wie kan besluiten om fouten met betrekking tot de onrechtmatigheden (tijdelijk) wel of niet te herstellen. In de afgelopen jaren hebben zich diverse casussen voorgedaan waarbij op verschillende wijzen gehandeld is. De onderstaande procedure wordt ingezet om de besluitvorming hieromtrent vast te leggen. Op deze wijze worden de directie en / of het college in de gelegenheid gesteld om bewust een afweging te maken op welke wijze met de geconstateerde onrechtmatigheid wordt omgegaan.

Directie

De directie kan besluiten onrechtmatigheden (tijdelijk) wel of niet te herstellen tot een bedrag van € 75.000 per jaar per VIC proces, mits deze niet politiek gevoelig zijn. Dit geldt zowel voor fouten als onzekerheden.

Portefeuillehouder

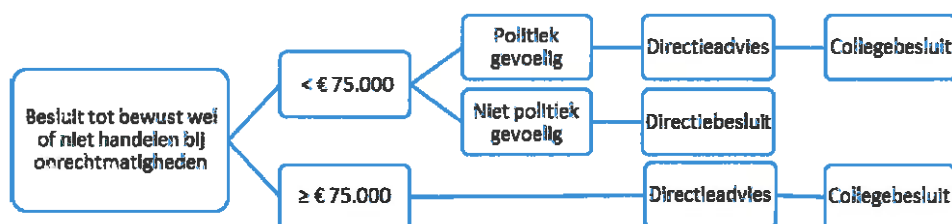
De portefeuillehouder wordt geïnformeerd indien er sprake is van een (directie)besluit omtrent onrechtmatigheden.

College

Bij onrechtmatigheden groter dan € 75.000, kan het college besluiten de onrechtmatigheden (tijdelijk) wel of niet te herstellen. Hetzelfde geldt voor onrechtmatigheden gelijk of kleiner dan € 75.000 die politiek gevoelig zijn en om die reden door de directie worden doorgeleid naar het college.

Het voorstel aan het college wordt altijd voorzien van een advies van de directie.

Figuur 4 besluit bewust wel of niet handelen bij onrechtmatigheid

De primair verantwoordelijke stelt een afzonderlijk directievoorstel en/of collegevoorstel op dat na advies van Corporate Control ter besluitvorming wordt voorgelegd.

4. Rollen en informatiestromen

In dit hoofdstuk zijn de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende functionarissen uiteengezet aan de hand van het 3 Lines of Defense model (3LoD) zoals vastgelegd in de Visie op control en het controlstatuut (2018.0056726) die in 2018 zijn vastgesteld. In dit besluit zijn de taken, verantwoordelijkheden en

bevoegdheden van de control organisatie uitgewerkt. Tenslotte wordt de samenhang van informatiestromen over de uitvoering van de VIC en rapportage omtrent de VIC uiteengezet in dit hoofdstuk.

4.1. Taken en verantwoordelijkheden van de gemeente Haarlemmermeer

1e line of defense

Hiermee wordt bedoeld het lijnmanagement van de gemeente Haarlemmermeer bestaande uit directie, clustermanagement en teammanagement.

Het lijnmanagement is verantwoordelijk voor doeltreffende, doelmatige en rechtmatige realisatie van doelstellingen en de wijze waarop de middelen worden ingezet, binnen de daartoe geldende regelgeving.

2e line of defense

Dit zijn de organisatieonderdelen die belast zijn met de bewaking van control rol en kaderstelling. Dit zijn de bedrijfsvoerings- en stafclusters. De tweede Line of Defense toetst op kaders en adviseert hoe aan de kaders kan worden voldaan, vanuit een onafhankelijke adviserende en signalerende positie. Voor uitvoering en de samenhang tussen de operationele activiteiten in de tweede Line of Defense is vanuit de directie de directeur bedrijfsvoering verantwoordelijk.

3e line of defense

De derde Line of Defense wordt verzorgd door het cluster Corporate Control en omvat de auditfunctie waaronder ook de Verbijzonderde Interne Controlefunctie. Het cluster Corporate Control houdt toezicht op het systeem van control. De derde lijn informeert de eerste en tweede lijn over de resultaten en geeft aanbevelingen. Periodiek informeert de concern controller het college over de implementatie en het functioneren van de control organisatie volgens de 3LoD.

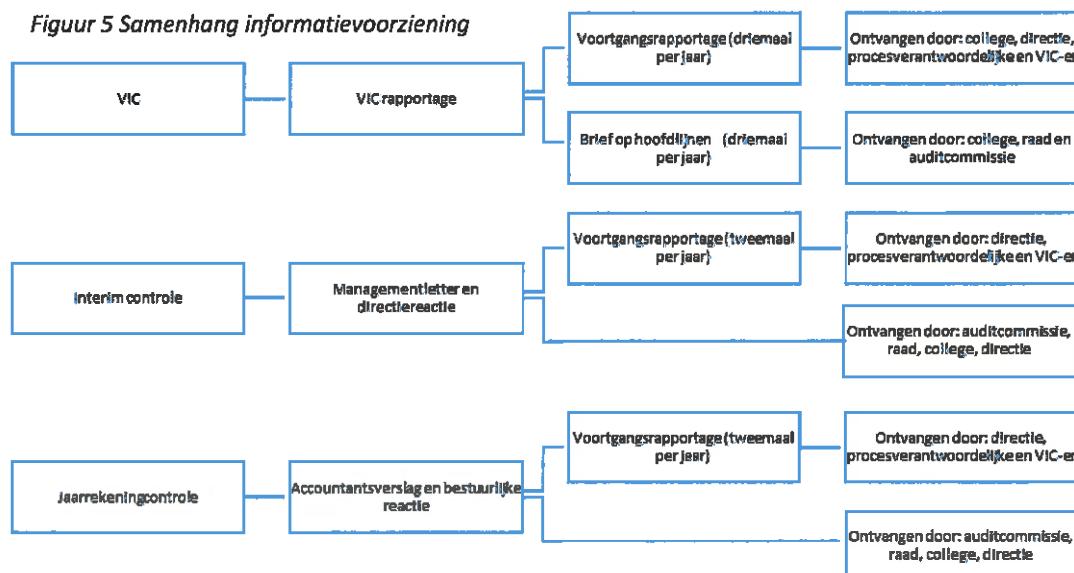
De externe accountant

De accountant controleert de jaarrekening en verstrekt een verklaring waarin hij een oordeel geeft over het getrouwe beeld en de rechtmatigheid. De accountant is verantwoordelijk voor een degelijke en begrijpelijke onderbouwing van zijn oordeel in het verslag van bevindingen. De accountant maakt hiervoor mede gebruik van de uitgevoerde VIC's uit het auditjaarplan.

4.2. Samenhang informatievoorziening

De VIC's en accountantscontroles leveren aanbevelingen en adviezen op waarmee onze interne beheersing kan worden verbeterd. Over de voortgang van de acties die bijdragen tot deze verbetering wordt periodiek gerapporteerd. Ten opzichte van vorig jaar wordt nu ook het college op de hoogte gesteld van de voortgang van de VIC. In figuur 5 wordt dit schematisch weergegeven.

Figuur 5 Samenhang informatievoorziening

5. Jaarplanning

Voor de VIC's op processen met een repeterend karakter is het essentieel om de controles tijdig en periodiek uit te voeren. Op deze wijze is er tijdig inzicht in welke mate het proces gedurende het jaar wel of niet in control is en kan er direct bijgestuurd worden indien resultaten uit een controle hier aanleiding toe geven. De kans dat een fout een repeterend karakter krijgt wordt hierdoor verkleind.

De uitvoering en geplande oplevering van de VIC's vinden derhalve verdeeld over het jaar plaats. De planning is afgestemd met de externe accountant. De externe accountant is hiermee in de mogelijkheid gesteld om gebruik te maken van onze VIC's tijdens de accountantscontroles.

5.1. Hoofdplanning verbijzonderde interne controle

Hieronder zijn de momenten waarop respectievelijk de directie en het college worden geïnformeerd over de uitkomsten.

Figuur 6 Planning VIC

	Opleverdatum	Behandeling in directie	Behandeling in college
Opzet en lijncontrole	31 maart 2020	2 juli 2020	25 augustus 2020
Controle dossiers eerste periode 2019	2 juni 2020		
Controle dossiers tweede periode 2019	19 oktober 2020	18 november 2020	1 december 2020
Controle dossiers derde periode 2019	1 februari 2021	3 maart 2021	16 maart 2021

De perioden zijn gebaseerd op een verdeling van de uitvoering van de VIC's over het jaar: periode 1 januari t/m april, periode 2 mei t/m augustus, periode 3 september t/m december².

5.2. Hoofdplanning accountantscontroles

De planning van de accountant met betrekking tot het uitvoeren van controlewerkzaamheden is:

- 15 - 26 juni 2020 → interim controle deel 1
- 14 - 18 september 2020 → interim controle deel 2
- 7 - 11 december 2020 → interim controle deel 3 / Hardclose
- 9 maart – 5 april 2021 → afrondende werkzaamheden interim controle / Jaarrekeningcontrole

² Voor de te controleren processen waar de deadlines en periodes wegens proces specifieke kenmerken niet mogelijk is, zullen aparte afspraken worden gemaakt in de werkprogramma's VIC.

Bijlage 1 Toelichtingenlijst

In dit auditjaarplan wordt verstaan onder:

Audit: Een audit is een activiteit (proces) die wordt uitgevoerd door een onafhankelijke partij (voldoende distantie) die beschikt over de competenties om een dergelijk 'onderzoek' uit te voeren. Het uiteindelijke resultaat moet de opdrachtgever zicht bieden op enerzijds de mate waarin men voldoet aan de kwaliteitsstandaarden of aspecten uit het referentiekader en anderzijds de mate waarin de organisatie zich nog kan verbeteren of ontwikkelen³.

Bedrijfsvoering: Dit omvat de bedrijfsvoering clusters Financiën & Administratie, Human Resource Management, Info+, Inkoop & Juridische Zaken en Facility Management. En ook de stafclusters Communicatie & Externe Betrekkingen en Staf, Bestuur & Directie voor wat betreft hun bedrijfsvoeringstaken.

Control (in control): De wijze van sturen, beheersen, verantwoording afleggen en toezicht houden teneinde het realiseren van de vooraf vastgestelde doelstellingen van werkprocessen, projecten of beleid met de overeengekomen kwaliteit (effectief-doeltreffend), inzet van middelen (efficiënt-doelmatig) en binnen de daartoe geldende regelgeving (rechtmatig).

Concern controller: De functionaris die door de gemeentesecretaris is aangewezen om de onafhankelijke control functie uit te oefenen. Deze functionaris is tevens verantwoordelijk voor de auditfunctie en verantwoordelijk voor het systeem van control. De concern controller is tevens clustermanager van het cluster Corporate Control en in die rol belast van de control op concernniveau.

In control verklaring (ICV): Dit is de zelfstandige vaststelling van management en/of bestuur dat de onder haar verantwoordelijke werkprocessen en overeengekomen resultaatdoelstellingen voldoen aan de vooraf gestelde eisen (waaronder geldende wet- en regelgeving), of indien zij hiervan afwijken dit signaleerd wordt en hiertoe noodzakelijke bijsturing plaatsvindt.

Interne controle (IC): Heeft als doel om onvolkomenheden in de procesbeheersing en de uitvoering tijdig op te sporen en te corrigeren. De interne beheersing (interne controle) vindt plaats in de lijn, dus in de werkprocessen.

VIC-er: Uitvoerder van de verbijzonderde interne controle

Lijnmanagement: Bestaat uit directie, clustermanagement en teammanagement.

Procesverantwoordelijke: De clustermanagers/ procesverantwoordelijken geven leiding aan en zijn verantwoordelijk voor de (deel) processen die binnen hun cluster plaatsvinden. Sommige processen worden door meerdere clusters uitgevoerd. Bij deze processen is één procesverantwoordelijke als eindverantwoordelijke aangewezen.

Verbijzonderde interne controle (VIC): De VIC is een controle op de onafhankelijke derde lijn of defense. In de VIC wordt gecontroleerd of het proces juist is doorlopen, werkt zoals het is ontworpen en of de uitkomst / resultaat uit het proces juist zijn. Bij bevindingen dan wel afwijkingen wordt de procesverantwoordelijke geadviseerd tot verbetering. De implementatie van de verbetermaatregelen leidt tot een verbetercyclus.

3 Lines of Defense⁴: Model voor de verdeling van verantwoordelijkheden binnen het 'systeem van control' binnen de gemeentelijke organisatie. Met als doel het bevorderen van een effectieve samenhang van control werkzaamheden.

De Three Lines of Defense (3LoD) bestaan uit:

De eerste Line of Defense: het lijnmanagement van de gemeente Haarlemmermeer;

De tweede Line of Defense: organisatieonderdelen die belast zijn met de kaderstelling en toetsing zijn de bedrijfsvoering clusters Financiën & Administratie, Human Resource Management, Info+, Inkoop & Juridische Zaken en Facility Management. Ook de stafclusters Communicatie & Externe Betrekkingen en Staf, Bestuur & Ondersteuning hebben een rol als tweede line of defense.

³ Met open vizier Ronald Stevens: 2012

⁴ 2018.56726 Visie op control en Controlstatuut

De derde Line of Defense: Corporate Control als toezichthouder op het systeem van control die de auditfunctie en de Verbijzonderde Interne Controlefunctie verzorgt.

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

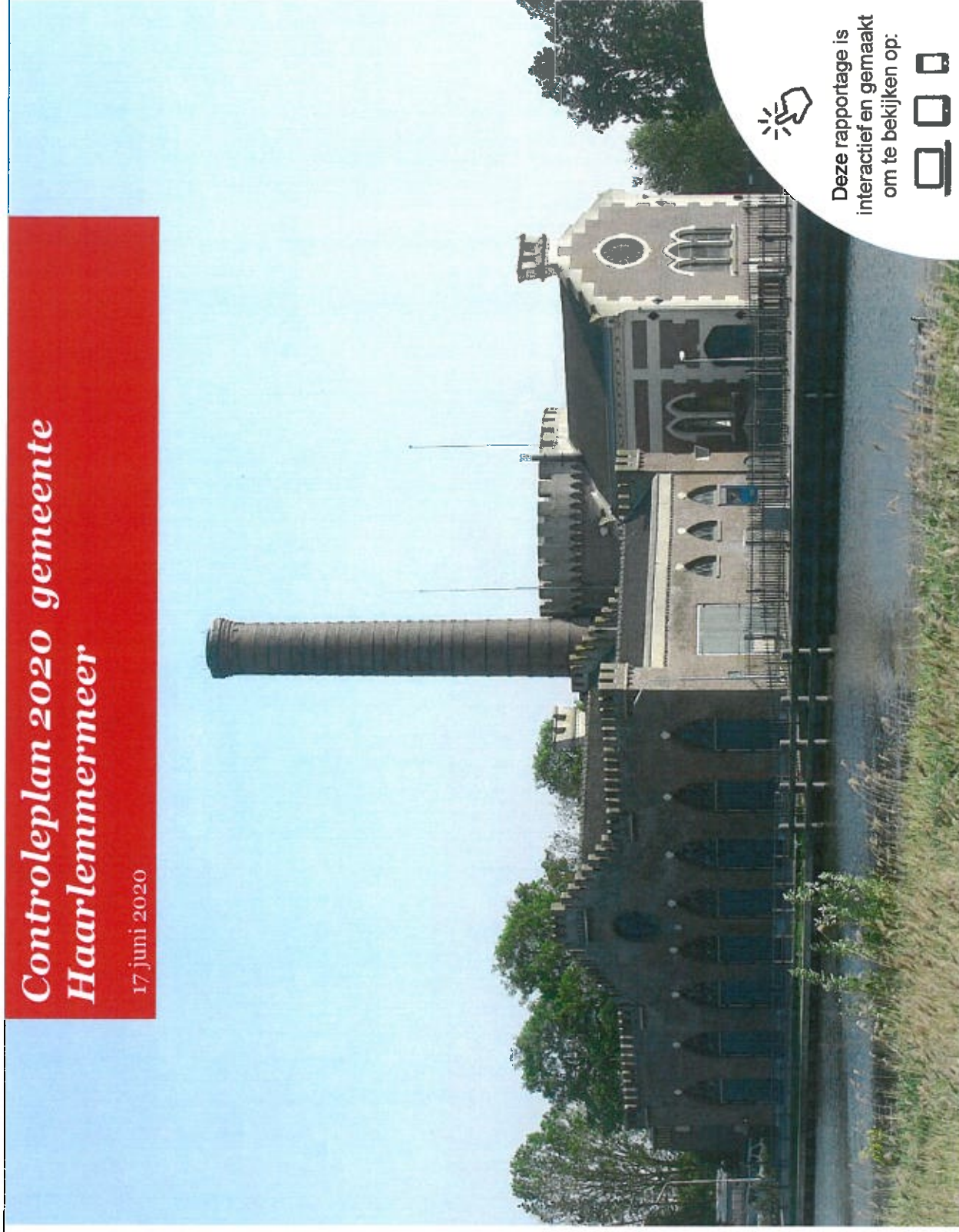
Samenwerking

Bijlagen

Controleplan 2020 gemeente Haarlemmermeer

17 juni 2020

Deze rapportage is
interactief en gemaakt
om te bekijken op:

	Belangrijkste boodschappen 	Gemeente Haarlemmermeer T.a.v. raad en college van burgemeester en wethouders Raadhuisplein 1 2132 TZ Hoofddorp
	Onze controleopdracht	17 juni 2020 Referentie: FXR7ETEQ2SX-1752220525-14
	Risicoanalyse en controleaanpak	Geachte leden van de raad, Hierbij presenteren wij u het controleplan voor de controle van uw jaarrekening eindigend op 31 december 2020. Dit document geeft u een samenvattend overzicht van de manier waarop wij de controle zullen uitvoeren.
	Ontwikkelingen	Het controleplan begint met een samenvatting voor u als gemeenteraad: welke rol heeft de raad als opdrachtgever voor de controle van de jaarrekening? Daarna komen uw en onze risicoanalyse, onze controle-aanpak, belangrijke actuele ontwikkelingen en de wijze waarop we samenwerken aan bod.
	Samenwerking	Onze controleaanpak is op maat gemaakt. Uw input is belangrijk geweest bij de totstandkoming van onze controleaanpak. Dat blijkt met name uit de drie speerpunten die we verkregen hebben vanuit de raad en die we geïncorporeerd hebben in onze controleaanpak.
	Bijlagen	

drs. Martine J.A. Koedijk RA RE
partner

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam
T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226388), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Belangrijkste boodschappen		Onze belangrijkste boodschappen	
	Onze controleopdracht	1.	Onze <u>controleopdracht</u> bestaat uit de controle van de jaarrekening. Van het jaarverslag stellen wij alleen vast of wij, op basis van onze kennis verkregen tijdens de controle, geen onjuistheden zien.
	Risicoanalyse en controleaanpak	2.	Als raad bepaalt u door het vaststellen van de goedkeuringstolerantie met welke nauwkeurigheid wij de jaarrekeningcontrole uitvoeren. U heeft, net als veel andere gemeenten, gekozen de <u>goedkeuringstolerantie</u> stellen op het wettelijke maximum van 1% van de totale lasten.
	Ontwikkelingen	3.	U heeft ons gevraagd alle bevindingen boven de <u>rapporteringstolerantie</u> van €75.000 aan u te rapporteren. Dit is een relatief lage rapporteringstolerantie in vergelijking met andere gemeenteklanten.
	Samenwerking	4.	Voor ons oordeel over de rechtmatigheid van de jaarrekening heeft het college u nog niet het <u>normenkader</u> met alle te toetsen wet- en regelgeving ter kennisname voorgelegd.
	Bijlagen	5.	Uit onze gezamenlijke <u>risicoanalyse</u> blijken de volgende belangrijke risico's: • Prestatielevering sociaal domein • Managementbeïnvloeding • Rechtmatigheid van de aanbestedingen • Aanbestedingen worden gegund aan bevriende partijen • Waardering voorraden (grondexploitaties) • Niet zakelijke transacties bij grondverkoop
		6.	Bij de uitvoering van de controle geeft u ons het volgende specifieke <u>speerpunt</u> mee waarover u geïnformeerd wilt worden: • Verbonden partijen • Systematiek VTA • Corona-effecten
		7.	Wij hebben geen bedreigingen van onze <u>onafhankelijkheid</u> als uw accountant onderkend.

Belangrijkste boodschappen

Onze controleopdracht

Reikwijdte van de controle

Normenkader 2020

Goedkeuringstolerantie

Risicoanalyse en controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

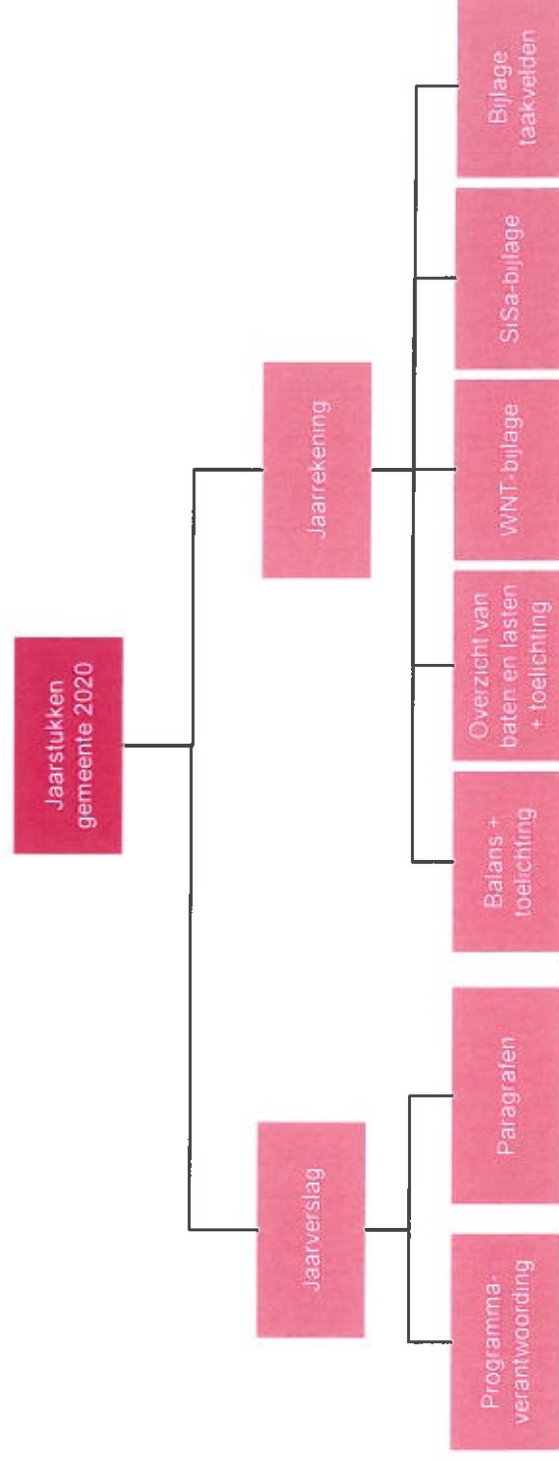
Wat is de reikwijdte van onze controle?

U heeft ons verzocht de jaarrekening 2020 van gemeente Haarlemmermeer te controleren. De jaarstukken bestaan uit meerdere onderdelen, welke wij niet allemaal met dezelfde diepgang controleren. Onderstaand hebben wij daarom weergegeven op welke wijze wij de verschillende onderdelen van de jaarstukken in onze controle betrekken.

Als raad kunt u daarnaast de accountant speerpunten meegeven bij de uitvoering van de controle. Voor 2019 geeft u ons de volgende speerpunten mee:

- Verbonden partijen;
- Systematiek VTA (Voorbereiding, Toezicht en Administratie);
- Corona-effecten.

In onze gezamenlijke startnotitie wordt nadere duiding gegeven over deze speerpunten.

Van deze onderdelen van het jaarverslag stellen wij, op basis van onze kennis over de jaarrekening, vast dat deze aansluiten met de jaarrekening

Onze controleverklaring bij de jaarrekening heeft betrekking op deze onderdelen.

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Reikwijdte van de controle

Normenkader 2020

Goedkeuringstolerantie

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

Het normenkader als meetlat voor onze controle

In onze controleverklaring geven wij tevens een oordeel over de rechtmatigheid van de jaarrekening. De rechtmatigheid omvat drie aspecten:

- **Begrotingsrechtmatigheid:** handelt het college binnen de door u beschikbaar gestelde budgetten en kredieten;
- **Misbruik en oneigenlijk gebruik:** zijn in (de uitvoering van) het beleid voldoende waarborgen opgenomen om misbruik of oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving te voorkomen of tegen te gaan?

• **Voorwaardencriterium:** zijn de baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming met wet- en regelgeving tot stand gekomen?

Specifiek ten aanzien het voorwaardencriterium geldt dat u als gemeente voor een deel zelf bepaalt welke wet- en regelgeving betrokken wordt in de controle. Deze wet- en regelgeving wordt vastgelegd in het normenkader. Het college stelt dit normenkader vast en legt dit minimaal ter kennisname voor aan u als raad.

Het normenkader voor 2020 is nog niet vastgesteld.

Onderstaand is weergegeven welke keuzes u als gemeente heeft ten aanzien wat wel en wat niet in het normenkader dient te worden opgenomen. Voor gemeente Haarlemmermeer geldt dat u de keuze maakt om het inkoopbeleid niet op te nemen in het normenkader. Wel is een enkel overig collegebesluit opgenomen in het normenkader.

Verplicht onderdeel van het normenkader

- Europese aanbestedingsrichtlijnen
- Staatssteunregels
- Enzovoort

EU-regelgeving

- Aanbestedingswet
- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
- Enzovoort

Landelijke / provinciale wet- en regelgeving

- Financiële verordening
- Controleverordening
- Subsidieverordening
- Enzovoort

Verordeningen/ nota's vastgesteld door de raad

Optioneel onderdeel van het normenkader

- Inkoopbeleid
- Overige besluiten
- Enzovoort

Collegebesluiten

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Reikwijdte van de controle

Normenkader 2020

Goedkeuringstolerantie

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

De hoogte van de goedkeuringstolerantie is conform uw besluit

Bij de planning van onze controle houden wij rekening met de goedkeuringstolerantie op basis van de begroting (ook wel materialiteit genoemd). Wij beschouwen een afwijking als materieel wanneer het mogelijk is dat gebruikers van de jaarrekening hun beslissingen en acties laten beïnvloeden door de geconstateerde afwijkingen.

U bepaalt binnen de wettelijke kaders welke goedkeuringstolerantie wij hanteren. Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden bedraagt de goedkeuringstolerantie maximaal 1% van de totale lasten

(inclusief toevoegingen aan reserves) voor fouten en 3% voor onzekerheden. Als raad kunt u besluiten de accountant te vragen de jaarrekening met een lagere goedkeuringstolerantie te controleren. Dit heeft u niet gedaan. De relatie tussen de goedkeuringstolerantie, eventueel geconstateerde afwijkingen en ons oordeel is in onderstaande weergegeven.

Voor de toepassing van de goedkeuringstolerantie in onze controle vertalen wij deze naar een uitvoeringstolerantie en een rapporteringstolerantie. Deze zijn hieronder opgenomen.

Fouten Onzekerheden	≤ 1%		≤ 3%		≥ 3%		≥ 10%	
	Goedkeurend	Goedkeurend	Beperking	Beperking	Afkeuring	Afkeuring	Oordeelonthouding	Afkeuring

goedkeuringstolerantie

uitvoeringstolerantie

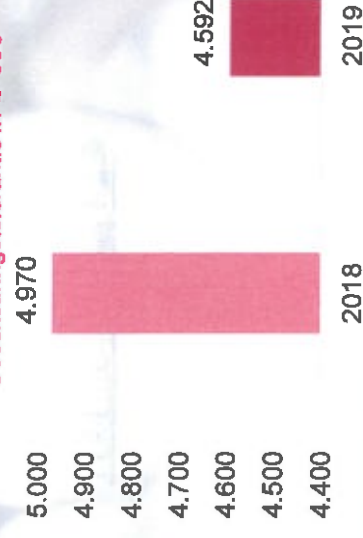
rapporteringstolerantie

SiSa/WNT

Goedkeuringstolerantie

De goedkeuringstolerantie is de grens die u als raad bepaalt binnen met een maximum van 1% van de totale lasten. Indien wij afwijkingen in de jaarrekening constateren boven deze grens leidt dat er toe dat wij geen goedkeurende controleverklaring kunnen afgeven.

Goedkeuringstolerantie in € '000

De hoogte van de goedkeuringstolerantie is conform uw besluit

Bij de planning van onze controle houden wij rekening met de goedkeuringstolerantie op basis van de begroting (ook wel materialiteit genoemd). Wij beschouwen een afwijking als materieel wanneer het mogelijk is dat gebruikers van de jaarrekening hun beslissingen en acties laten beïnvloeden door de geconstateerde afwijkingen.

(inclusief toevoegingen aan reserves) voor fouten en 3% voor onzekerheden. Als raad kunt u besluiten de accountant te vragen de jaarrekening met een lagere goedkeuringstolerantie te controleren. Dit heeft u niet gedaan. De relatie tussen de goedkeuringstolerantie, eventueel geconstateerde afwijkingen en ons oordeel is in onderstaande weergegeven.

U bepaalt binnen de wettelijke kaders welke

Voor de toepassing van de goedkeuringstolerantie in onze controle vertalen wij deze naar een uitvoeringstolerantie en een rapporteringstolerantie. Deze zijn hieronder opgenomen.

	$\leq 1\%$	$\leq 3\%$	$\geq 3\%$	$\geq 10\%$
Fouten	Goedkeurend	Bepikend	Afkeuring	Afkeuring
Onzekerheden		Goedkeurend	Bepikend	Oordeelonthouding

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Reikwijdte van de controle

Normenkader 2020

Goedkeuringstolerantie

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

De hoogte van de goedkeuringstolerantie is conform uw besluit

Bij de planning van onze controle houden wij rekening met de goedkeuringstolerantie op basis van de begroting (ook wel materialiteit genoemd). Wij beschouwen een afwijking als materieel wanneer het mogelijk is dat gebruikers van de jaarrekening hun beslissingen en acties laten beïnvloeden door de geconstateerde afwijkingen.

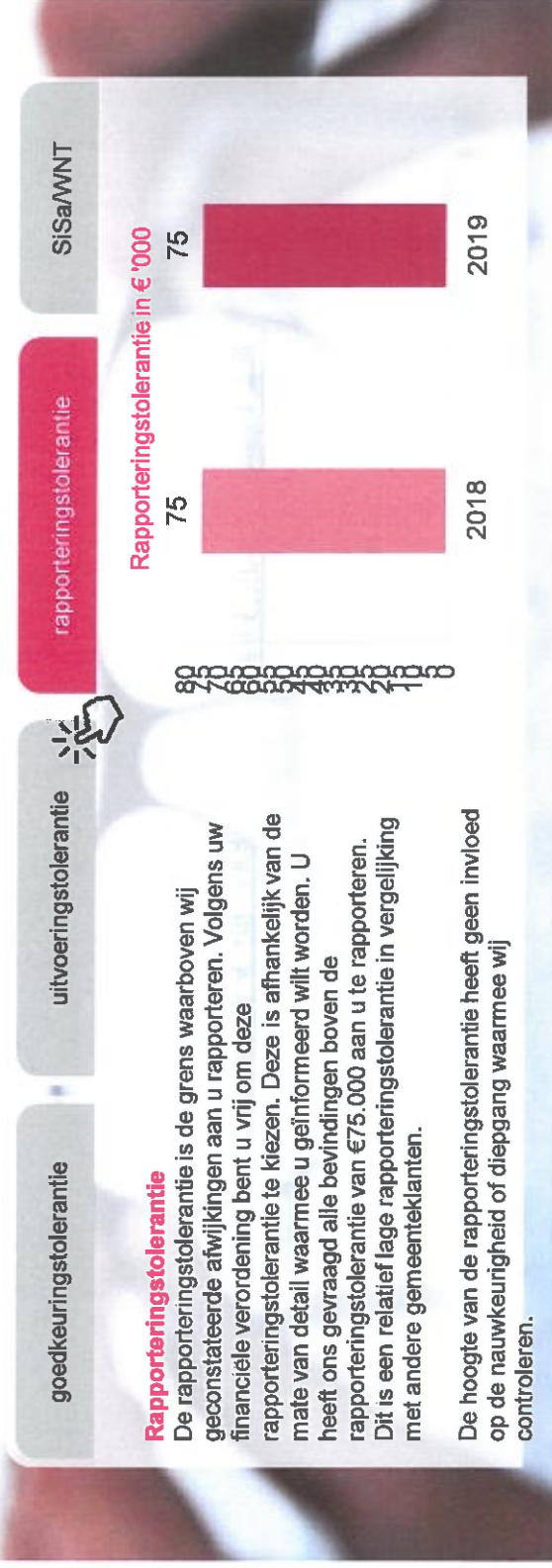
U bepaalt binnen de wettelijke kaders welke

goedkeuringstolerantie wij hanteren. Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden bedraagt de goedkeuringstolerantie maximaal 1% van de totale lasten

(inclusief toevoegingen aan reserves) voor fouten en 3% voor onzekerheden. Als raad kunt u besluiten de accountant te vragen de jaarrekening met een lagere goedkeuringstolerantie te controleren. Dit heeft u niet gedaan. De relatie tussen de goedkeuringstolerantie, eventueel geconstateerde afwijkingen en ons oordeel is in onderstaande weergegeven.

Voor de toepassing van de goedkeuringstolerantie in onze controle vertalen wij deze naar een uitvoeringstolerantie en een rapporteringstolerantie. Deze zijn hieronder opgenomen.

Fouten	$\leq 1\%$		$\leq 3\%$		$\geq 3\%$		$\geq 10\%$	
	Goedkeurend	Goedkeurend	Beperking	Afkeuring	Beperking	Afkeuring	Oordeelonthouding	Afkeuring
Onzekerheden								

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Reikwijdte van de controle

Normenkader 2020

Goedkeuringstolerantie

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

De hoogte van de goedkeuringstolerantie is conform uw besluit

Bij de planning van onze controle houden wij rekening met de goedkeuringstolerantie op basis van de begroting (ook wel materialiteit genoemd). Wij beschouwen een afwijking als materieel wanneer het mogelijk is dat gebruikers van de jaarrekening hun beslissingen en acties laten beïnvloeden door de geconstateerde afwijkingen.

U bepaalt binnen de wettelijke kaders welke

goedkeuringstolerantie wij hanteren. Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden bedraagt de goedkeuringstolerantie maximaal 1% van de totale lasten

(inclusief toevoegingen aan reserves) voor fouten en 3% voor onzekerheden. Als raad kunt u besluiten de accountant te vragen de jaarrekening met een lagere goedkeuringstolerantie te controleren. Dit heeft u niet gedaan. De relatie tussen de goedkeuringstolerantie, eventueel geconstateerde afwijkingen en ons oordeel is in onderstaande weergegeven.

Voor de toepassing van de goedkeuringstolerantie in onze controle vertalen wij deze naar een uitvoeringstolerantie en een rapporteringstolerantie. Deze zijn hieronder opgenomen.

	≤ 1%	≤ 3%	≥ 3%	≥ 10%
Fouten	Goedkeurend	Beperking	Afkeuring	Afkeuring
Onzekerheden	Goedkeurend	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding

goedkeuringstolerantie

uitvoeringstolerantie

rapporteringstolerantie

SiSa/WNT

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Voor de controle op de bijlage Wet Normering Topinkomens gelden de toleranties zoals jaarlijks gepubliceerd in het controleprotocol WNT op www.topinkomens.nl. De betreffende toleranties variëren van 0 (in geval van wel/niet opnemen functionarissen) tot enkele duizenden euro's ten aanzien van onjuistheden in de verantwoording.

Single information, Single audit (SiSa)

Via de SiSa-bijlage bij de jaarrekening legt u verantwoord af over van ministeries en provincies ontvangen specifieke uitkeringen.

- De hiervoor toegepaste toleranties wijken af van de jaarrekening:
- Goedkeuringstolerantie: gelijk aan die voor de jaarrekening
 - Uitvoeringstolerantie: gelijk aan de jaarrekening, maar voor elke uitkering > €125.000 dient één deelwaarneming uitgevoerd te worden
 - Rapporteringstolerantie:
 - Voor regelingen < €125.000: € 12.500
 - Voor regelingen > €125.000 en <€1.000.000: 10% van de omvangsbasis van de specifieke uitkering
 - Voor regelingen > €1.000.000: €125.000

Onze controlefilosofie

Onze controleaanpak is naast het controleren van de jaarrekening gericht op het verbeteren van uw bedrijfsvoering inclusief digitalisering hiervan. In onze controle hanteren wij daarvoor het '3 lines-of-defence' model. Dit model geeft handvatten om te beoordelen waar in de interne beheersing risico's worden ondervangen. De verschillende lines-of-defence staan voor de volgende plaats in de interne beheersing:

- de **eerste lijn**: in het primaire proces, onder verantwoordelijkheid van de proceseigenaar.
- de **tweede lijn**: in de ondersteunende processen zoals financiën en control, waar checks and balances ingericht zijn om fouten te signaleren.
- de **derde lijn**: in uw verbijzonderde interne controle achteraf.

Belangrijkste boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en controleaanpak

Controlefilosofie

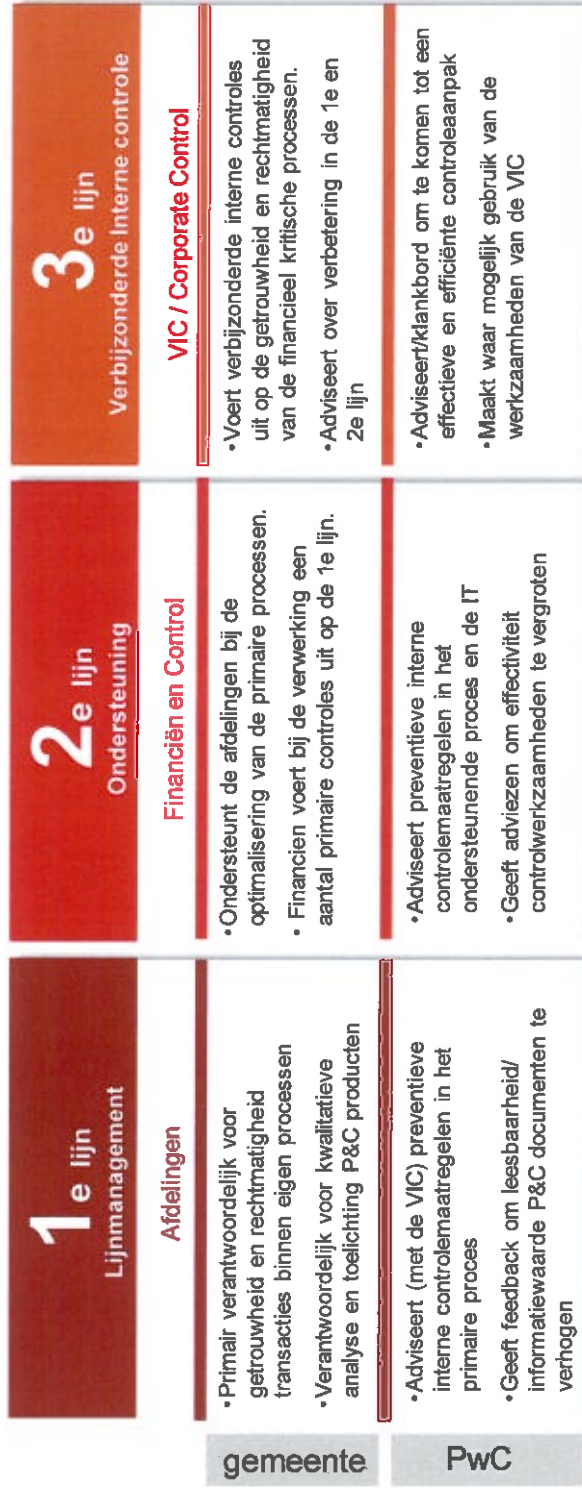
Risicoanalyse

Frauderisico's

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

Wij rapporteren via het push-left principe

Het push-left principe is er op gericht de interne beheersing in de 1^e en 2^e lijn te optimaliseren. Dit vanuit het uitgangspunt dat fouten voorkomen beter is dan achteraf constateren. Indien er tekortkomingen zijn in de interne beheersing in de 1^e en 2^e lijn, dan zullen wij deze daarom rapporteren als bevinding, ook als deze in de 3^e lijn middels verbijzonderde interne controle ondervangen wordt.

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en
controleaanpak

Controlefilosofie

Risicoanalyse

Frauderisico's

Ontwikkelingen

Samenwerking

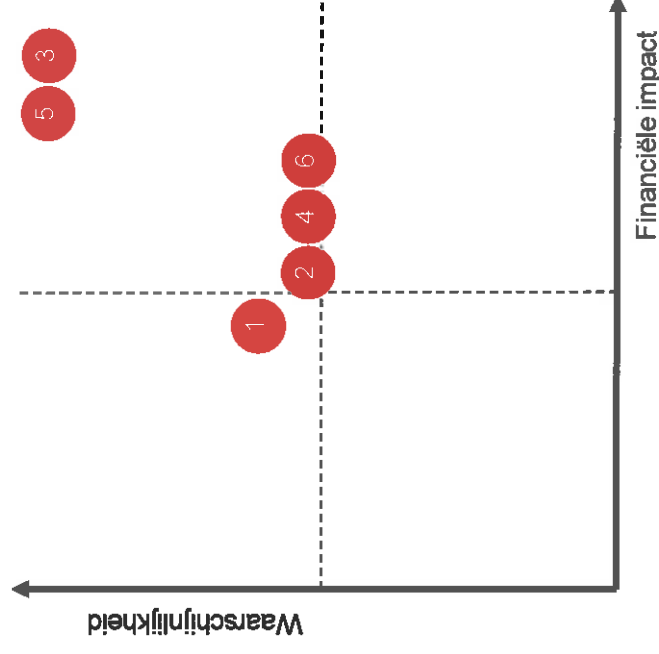
Bijlagen

Onze risicoanalyse in één oogopslag

Als onderdeel van de planning van de controle maken wij een analyse van uw gemeente. Hierbij beoordelen we elementen als:

- Governance en cultuur;
- Wat uw doelstellingen en ambities zijn;
- De wijze waarop u deze doelstellingen en ambities plant te realiseren;
- De wijze waarop u de realisatie van deze doelstellingen en ambities monitort;
- De wijze waarop de P&C cyclus is vormgegeven.

Tezamen met externe ontwikkelingen en onze ervaringen van voorgaande jaren gebruiken we deze informatie als input voor onze risicoanalyse. Deze risicoanalyse bespreken we vervolgens met verschillende gremia in de gemeente om deze aan te vullen met uw kennis en ervaring. Op dit moment heeft dat geleid tot de volgende risico's.

Risico	Fraude	Fouten	Schattingen
1 Prestatielevering sociaal domein	☐	☒	☐
2 Managementbeïnvloeding	☒	☐	☐
3 Rechtmatigheid van de aanbestedingen	☐	☒	☐
4 Aanbestedingen worden gegund aan bevriende partijen	☒	☐	☐
5 Waardering voorraden (grondexploitaties)	☐	☒	☒
6 Niet zakelijke transacties bij grondverkoop	☒	☐	☐

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en
controleaanpak

Controlefilosofie

Risicoanalyse

Frauderisico's

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

Frauderisico heeft uw en onze aandacht

De primaire verantwoordelijkheid voor de preventie en detectie van fraude ligt bij college van B&W. Een programma om frauderisico's te beheersen kan bijdragen aan het voldoen aan deze verantwoordelijkheid. Frauderisico's kunnen worden beheerst door een proces voor frauderisicobeheersing.

Het is onze verantwoordelijkheid als accountants om door planning en uitvoering van de controle een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de financiële overzichten als geheel vrij zijn van een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude of van fouten. In dat kader

willen we eerst inzicht verkrijgen in uw proces voor het beoordelen van frauderisico's en het risico op afwijkingen van materiële omvang door fraude bij gemeente Haarlemmermeer.

We hebben inzicht verkregen van uw proces voor het beoordelen van frauderisico's. Op basis van de observaties hierboven, het gesprek met u in de planningsfase van onze controle en onze eigen analyse, hebben we de volgende significante frauderisico's geïdentificeerd:

Significante frauderisico's

1. Risico op doorbreking interne beheersing
2. Aanbestedingen worden gegund aan bevriende partijen
3. Niet zakelijke transacties bij grondverkoop

Het risico van doorbreking van de interne beheersing door het management is een standaard verhoogd risico wat wordt voorgeschreven uit de beroepsregels.

Ontwikkelingen die u als raad raken

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

Voorbereidingen Omgevingswet

Wij hebben u eerder geïnformeerd over de omgevingswet per 1 januari 2021. In februari 2020 heeft de VNG een publicatie uitgebracht met de 'minimale acties Omgevingswet'.

De implementatie van de Omgevingswet is een gemeentebrede exercitie met grote gevolgen in het fysieke domein, lopende tot 2021 met een overgangstermijn tot 2029. In 2019 is vanuit het Rijk steeds meer helderheid gekomen over de inhoud en vereisten van de nieuwe wet. Op 1 april j.l. is bekend geworden dat de invoering van de omgevingswet is uitgesteld. Dat schrijft minister van Veldhoven van Milieu en Wonen in een brief aan de Eerste en Tweede Kamer. De coronamaatregelen hebben een dusdanig effect op het dagelijks leven, dat het invoeren van de Omgevingswet op 1 januari 2021 onhaalbaar en onverantwoord is. Het is nog onbekend wat de nieuwe ingangsdatum van de wetgeving wordt.

Invoering rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf 2021 moet het college een rechtmatigheidsverantwoording afgeven, als onderdeel van de jaarstukken. In onze eerdere rapportage hebben wij u geadviseerd hier alvast op voor te sorteren, omdat dit aandacht en eventuele wijzigingen vereist van uw organisatie.

Gemeente Haarlemmermeer heeft met de VIC onder begeleiding van Corporate Control (CC), een volwassen derde lijn. Dit is een goede basis om tot een oordeel te komen welke onderhevig is aan de rechtmatigheidsverantwoording. In het auditjaarplan 2020 van CC is dit aspect (in brede zin) reeds geïncorporeerd. Op dit moment wordt er een breder plan uitgewerkt door Corporate Controle.

Impact van het coronavirus

Het coronavirus heeft natuurlijk effect op de uitgaven en de financiële positie van gemeenten. Denk aan inkomsten die teruglopen (waaronder toeristenbelasting, leges, parkeeropbrengsten, dividenden) en aan extra lasten ter ondersteuning van de lokale ondernemers, instellingen en inwoners. Daarnaast heeft de Rijksoverheid toegezegd diverse extra lasten te compenseren. De VNG is hierover in gesprek met het Rijk. Een eerste beschrijving van de impact heeft de gemeente in de jaarrekening opgenomen, waarin ook de onzekerheden doorklinken. Gedurende de komende maanden is meer inzicht nodig om goede (begrotings –) besluiten te kunnen nemen voor 2020 en de begroting voor 2021 te kunnen opstellen en vaststellen. Gemeente Haarlemmermeer heeft hier opvolging aan gegeven in de voorjaarsnota. We adviseren om bij een eventuele impactanalyse scenario's uit te werken, zodat inzicht bestaat wat de gevolgen zijn bij diverse scenario's.

Onze planning voor de controle 2020

- Belangrijkste boodschappen
- Onze controleopdracht
- Risicoanalyse en controleaanpak
- Ontwikkelingen

De afgelopen periode hebben wij met de organisatie en de welk gremium dit product gericht is. Uiteraard vindt bij alle griffie de planning voor onze controle afgestemd. Het resultaat rapportages hoor- en wederhoor plaats om de feitelijke af te daarvan is onderstaand op hoofdlijnen weergegeven. stemmen.

Hierbij hebben wij aangegeven tot welk product dit leidt en aan

	Samenwerking
	Planning van de controle
	Afhankelijkheid derden
	Gemaakte afspraken
	Controleteam
	Bijlagen

Planning	Interim	Hardclose	Jaarrekeningcontrole	Evaluatie en afronding
- Bespreken controleplan - Kennis nemen ontwikkelingen gemeente - Opzetten en bespreken risicoanalyse - Controleplanning opstellen - Afspraken met organisatie maken over planning en oplevering - Opzet algemene IT-beheersing beoordelen - Bespreken opzet financiële processen - Vaststellen of processen in de praktijk ook bestaan zoals ze beschreven zijn	- Vaststellen of processen in de praktijk ook werken zoals ze beschreven zijn - Gegevensgerichte controles op verschillende processen - Bespreken risicovolle dossiers met organisatie/directie ter voorbereiding op jaarrekeningcontrole - Bespreken risicovolle dossiers met organisatie/directie ter voorbereiding op jaarrekeningcontrole - Met de organisatie op te leveren specificaties jaarrekeningcontrole bespreken	- Gegevensgerichte controles op verschillende processen en posten - Bespreken risicovolle dossiers met organisatie/directie ter voorbereiding op jaarrekeningcontrole - Met de organisatie op te leveren specificaties jaarrekeningcontrole bespreken	- Uitvoeren jaarrekeningcontrole - Controle van derden ontvangen verantwoordingen - Gegevensgerichte controle op verschillende processen en posten	- Bespreken uitkomsten controle - Controle aanpassingen in definitieve jaarrekening - Bespreking accountantsverslag met organisatie, college en raad (auditcommissie). - Evaluatie
				

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Planning van de controle

Afhankelijkheid derden

Gemaakte afspraken

Controleteam

Bijlagen

Inzet van data-analyse in controle en een Pilot IT-gerichte controle

Data-analyse wordt reeds ingezet

In de controle zetten wij diverse data-analyses in. Deze data-analyses hebben tot doel met een grotere effectiviteit de controle uit te voeren. Zo worden in de plaats van deelwaarnemingen alle items in een populatie gecontroleerd. In de controle 2020 zetten wij de onderstaande vormen van data-analyse in. Met uw organisatie maken wij afspraken over de manier en timing van de aanlevering van de data.

Data-analyse tool

Inzet in de controle

HR4Insights

HR4Insights richt zich op de controle van de salariskosten. Door het geautomatiseerd uitvoeren van een aantal controlestappen (zoals een integrale bruto-netto controle en het vaststellen van de juistheid van de sociale premies) kan snel worden geconcludeerd of de salarisadministratie op orde is.

HALO4Journals

HALO4Journals geeft inzicht in de journaalboekingen in de financiële administratie.

Door middel van deze data-extractie-tool zijn wij in staat op een efficiënte en risicogerichte wijze boekingen te analyseren.

VATInsights

Deze vorm van data-analyse geeft ons snel en overzichtelijk inzicht in verschillende aspecten rondom btw-gerelateerde boekingen in uw financiële administratie.

Belangrijkste boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Planning van de controle

Afhankelijkheid derden

Gemaakte afspraken

Controleteam

Bijlagen

Het college en wij zijn afhankelijk van derden

Een deel van uw gemeentelijke taken heeft u uitbesteed aan derden. Dit betekent dat voor de verantwoording van de bijbehorende baten en lasten u afhankelijk bent van verantwoordingen (vaak inclusief controleverklaringen) van derden voor het opstellen van uw jaarrekening.

Onderstaand hebben wij de met de organisatie uitgevoerde inventarisatie van deze afhankelijkheden weergegeven, inclusief de impact hiervan op onze werkzaamheden.

Onderwerp	Partij waaraan is uitbesteed	Heeft college reeds afspraken gemaakt over tijdige aanlevering	
		ja	nee
1 PGB Jeugd en Wmo	SVB	☒	☐
2 Eigen bijdrage Wmo	CAK	☒	☐
3 Gemeentelijke belastingen	Cocensus	☒	☐

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Planning van de controle

Afhankelijkheid derden

Gemaakte afspraken

Controleteam

Bijlagen

Uw controleteam is ongewijzigd

Uw controleteam voor 2020 is gelijk aan dat voor 2019. Verder vullen wij jaarlijks van onderaf onze controleteams aan met enthousiaste nieuwe teamleden. Onderstaand hebben wij de leiding van het controleteam opgenomen.

Martine Koedijk RA RE

Partner

 Amsterdam

 +31 (0)88 792 63 77

 +31 (0)6 18 30 45 41

 martine.koedijk@pwc.com

Ame Koole RA

Senior Manager

 Amsterdam

 +31 (0)88 792 31 94

 +31 (0)6 13 98 04 93

 ame.koole@pwc.com

Zakaria Faloun RA

Manager

 Rotterdam

 +31 (0)88 792 59 34

 +31 (0)6 12 36 63 50

 zakaria.faloun@pwc.com

Muhammed Angun

Manager

 Rotterdam

 +31 (0)88 792 13 86

 +31 (0)6 13 91 90 43

 muhammed.angun@pwc.com

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

Onze onafhankelijkheid

Communicatie

Geen bedreigingen voor onze onafhankelijkheid geïdentificeerd

Het Nederlands recht en ons interne beleid verplichten ons onze onafhankelijkheid actief te beschermen. Om onze onafhankelijkheid te garanderen, controleren wij onder meer - vooraf - dat elk controleverzoek en verzoek om controleverwante en niet-controlediensten onze onafhankelijkheid niet in gevaar brengt, in overeenstemming met de huidige externe regelgeving en hetgeen hierover met u is afgesproken.

Wij hebben geconcludeerd dat deze opdrachten geen bedreiging zijn voor onze onafhankelijkheid als accountant van uw gemeente. Tevens hebben alle teamleden betrokken bij de

controle van de gemeente verklaard persoonlijk onafhankelijk te zijn van de gemeente.

Wij bewaken de naleving van externe standaarden, het wereldwijde onafhankelijkheidsbeleid van PwC en het onafhankelijkheidsafspraken met gemeente Haarlemmermeer met betrekking tot onze dienstverlening in 2020 en zien geen bedreigingen om aan deze onafhankelijkheidsvereisten te voldoen.

	Opdracht	Soort dienstverlening	Opdracht verleend door	Bedreiging onafhankelijkheid	
				ja	nee
1	Belastingadvies (met name BTW)		Belastingpraktijk	☐	☒
2	Overeengekomen specifieke werkzaamheden i.h.k.v. Fractievergoedingen		Controlepraktijk	☐	☒
3	Overige (subsidie)controles zoals de controle op de verantwoording i.h.k.v. de Schipholbalie		Controlepraktijk	☐	☒

Onze communicatie over de belangrijkste voorwaarden en aandachtspunten van de controle

Als PwC vinden wij het van belang om u te laten zien op welke wijze wij de belangrijkste voorwaarden en aandachtspunten van de controle aan u rapporteren. Deze hebben we opgenomen in onderstaande tabel.

Vereiste communicatie grond van controlestandaarden		Controleplan en Startnotitie	Rapportage interimbevindingen	Accountantsverslag
Belangrijkste boodschappen	Mededeling over de verantwoordelijkheden van de accountant.	●		
	Bevestiging van de onafhankelijkheid van PwC	●		●
Onze controleopdracht	Eventuele significante tekortkomingen in de interne controle.		●	●
	Eventuele ontdekte of vermoede fraude		●	●
Risicoanalyse en controleaanpak	Niet-naleven van wet- en regelgeving			●
	Schriftelijke bevestigingen gevraagd van het management.			●
Ontwikkelingen	Alle zaken die van invloed zijn op de vorm en inhoud van de controleverklaring.			●
	Standpunt van de accountant over belangrijke kwalitatieve aspecten van de verslaggeving door het college			●
Samenwerking	Rapporteren over significante moeilijkheden, aangelegenheden en overige zaken die van belang zijn voor het toezicht op de financiële verslaggevingsproces			●
	Niet gecorrigeerde afwijkingen			●
Bijlagen	Significante aangelegenheden die naar voren komen tijdens de controle in verband met verbonden partijen van de entiteit.			●
	Beschrijving van de reikwijdte en timing van de controle, waaronder significante risico's.	●		●
Onze onafhankelijkheid				
Communicatie				

Aan de gemeenteraad van Gemeente Haarlemmermeer
T.a.v. dhr. J. van der Rhee (raadsgriffier)
Raadhuisplein 1
2132 TZ HOOFFDORP

17 juni 2020

Referentie: FXR7ETEZQ2SX-1752220525-14

***Betreft: controle van de jaarrekening – boekjaar eindigend op
31 december 2020***

Geachte heer van der Rhee,

In verband met onze doorlopende opdracht voor de accountantscontrole van de jaarrekening van Gemeente Haarlemmermeer willen wij in deze brief de uitgangspunten voor ons optreden als onafhankelijke accountant en de verantwoordelijkheden van de gemeenteraad ('Raad'), het College van burgemeester en wethouders ('College') en onszelf uiteenzetten.

De belangrijkste punten met betrekking tot onze samenwerking zijn opgenomen in uw programma van eisen inzake de aanbesteding accountantsdiensten d.d. 2 februari 2016 en onze offerte d.d. 18 maart 2016. De hierin opgenomen condities zijn onverkort van kracht en zullen wij niet herhalen in deze opdrachtbevestiging die vooral specifieke voorwaarden met betrekking tot ons beroep bevat.

De opdrachtbevestiging is een aanvulling op de "Overeenkomst accountantsdiensten tussen Gemeente Haarlemmermeer en PwC NV" zoals door ons getekend d.d. 19 juli 2016.

1. Accountantscontrole

1.1. Opdracht

Onze verantwoordelijkheid als accountant van Gemeente Haarlemmermeer is het onderzoeken of de jaarrekening over het boekjaar eindigend op 31 december 2020 zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw weergeeft, en of de baten en lasten evenals de balansmutaties tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen van uw gemeente die zijn opgenomen in het normenkader 2020 dat nog moet worden vastgesteld. Daarnaast zullen wij vaststellen of de jaarrekening voldoet aan de wettelijke bepalingen inzake de jaarrekening zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten ('BBV') en de Beleidsregels toepassing Wet Normering Topinkomens ('WNT'). De uitslag van ons onderzoek zullen wij weergeven in een controleverklaring omtrent de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam

T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Daarnaast zullen wij de verenigbaarheid met de jaarrekening nagaan van de overige financiële en niet-financiële gegevens die in of bij de jaarstukken zijn opgenomen. Wij zullen daarbij met name nagaan of Jaarverslag overeenkomstig artikelen 25 en 26 van het BBV is opgesteld en met de jaarrekening verenigbaar is. Wij zijn verplicht in onze controleverklaring te rapporteren over de verenigbaarheid van Jaarverslag met de jaarrekening.

1.2. Verantwoordelijkheid van het college

U erkent en begrijpt dat het college verantwoordelijk is voor:

- het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met het BBV en de Beleidsregels toepassing WNT;
- de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties;
- een zodanig systeem van interne beheersing dat noodzakelijk is om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

In het kader van de controle zult u ons onbeperkte toegang verschaffen tot:

- alle informatie die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening, zoals de vastleggingen, documentatie en andere aangelegenheden en eventueel aanvullende informatie die relevant is voor onze controle;
- alle personen binnen de gemeente van wie wij vaststellen dat het noodzakelijk is controle-informatie te verkrijgen.

Het college dient erop toe te zien dat de rechten en verplichtingen van de gemeente en van de geconsolideerde entiteiten op toereikende wijze in de jaarrekening tot uitdrukking worden gebracht, met inbegrip van die rechten en verplichtingen die al bestaan maar niet via de normale administratieve procedures zijn vastgelegd. In sommige gevallen kunnen deze rechten en verplichtingen niet door een accountantscontrole worden ontdekt. Al bekende en/of te verwachten gebeurtenissen en omstandigheden zullen op adequate wijze in de jaarrekening tot uitdrukking moeten worden gebracht.

1.3. Verantwoordelijkheid van de accountant

Wij zullen de controle van de jaarrekening verrichten in overeenstemming met Nederlands recht waaronder de Nederlandse controlestandaarden, zoals onder meer opgenomen in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden en de Beleidsregels toepassing WNT, inclusief het Controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij dienen te voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften, waaronder de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants. Voorts dienen wij onze controle zodanig te plannen en uit te voeren, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden, die van jaar tot jaar kunnen variëren, zijn afhankelijk van de door ons toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen nemen wij de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening door de gemeente en het getrouwe beeld daarvan, alsmede voor de naleving van de WNT-eisen van financiële rechtmatigheid.

Deze risico-inschattingen zijn gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden, maar hebben niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente. Een controle omvat ook het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de gebruikte WNT-eisen van financiële rechtmatigheid en de redelijkheid van de door het college van de gemeente gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij willen er de aandacht op vestigen dat een afwijking van materieel belang mogelijk onontdekt blijft. Dit is een onvermijdbaar risico dat zelfs bestaat indien een controle naar behoren is gepland en uitgevoerd in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden. Dit is het gevolg van het toepassen van deelwaarnemingen en andere beperkingen die inherent zijn aan de controle evenals de beperkingen die inherent zijn aan elk systeem van interne beheersing. Deze 'andere beperkingen' omvatten onder meer subjectieve factoren zoals te onderzoeken posten, aard, omvang en moment van de werkzaamheden en de uitleg van resultaten uit de uitgevoerde werkzaamheden.

1.4. Fraude en naleving van specifieke wet- en regelgeving

1.4.1. Fraude

De jaarrekening is de verantwoordelijkheid van het college. Hierbij zijn inbegrepen het bewaken van de activa van uw gemeente, het zorg dragen voor toereikende administratieve vastleggingen en beheersingsmaatregelen (inclusief procedures met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en het voorkomen en ontdekken van fraude, overige onregelmatigheden en fouten).

Wij zullen onze controle op dusdanige wijze inrichten dat wij een redelijke, maar geen absolute, mate van zekerheid verkrijgen dat fouten en/of fraude die een materieel effect hebben op de jaarrekening worden ontdekt.

Onze controle bestaat niet uit een gedetailleerde controle van transacties, die noodzakelijk is om ook fouten en fraude aan het licht te brengen die niet leiden tot een materiële onjuistheid in de jaarrekening. Het is belangrijk om te beseffen dat er inherente beperkingen zijn verbonden aan een controle.

Vanwege de kenmerken van fraude, met name die kenmerken die betrekking hebben op samenspanning en/of vervalsing van documenten, is het mogelijk dat een controle die is ingericht en uitgevoerd in overeenstemming met algemeen aanvaarde controlestandaarden, een materiële fraude niet ontdekt.

Ondanks dat een effectieve interne controle de kans vermindert dat fouten en/of fraude zullen plaatsvinden en onopgemerkt kunnen blijven, is dit niet uit te sluiten. Om deze reden kunnen wij niet uitsluiten, dat mogelijke fouten of fraude niet zullen worden ontdekt.

Van ons onderzoek kan en mag, als gevolg van de eerdergenoemde inherente beperkingen van de controle en het systeem van interne beheersing, niet worden verwacht dat het alle fouten en/of fraude die zouden kunnen bestaan, aan het licht zal brengen.

Indien onze controle aanwijzingen van mogelijke fouten en/of fraude oplevert, zullen wij primair het College en secundair de Raad daarvan op de hoogte brengen.

Indien, in het geval van fraude van materieel belang ten aanzien van de financiële verantwoording, door u geen adequate maatregelen worden getroffen, zijn wij gehouden hiervan melding te maken bij de bevoegde autoriteiten.

Het college is ook verantwoordelijk voor de naleving van wettelijke of andere voorschriften, die van toepassing zijn op de activiteiten van de gemeente. Een controleopdracht zal in het algemeen niet leiden tot ontdekking van deze overtredingen. Indien onze controle aanwijzingen van mogelijke niet-naleving van wettelijke of andere voorschriften oplevert, zullen wij u daarvan op de hoogte brengen.

1.4.2. Nadere voorschriften NOCLAR (regulations on non-compliance with laws and regulations)

Sinds 1 januari 2019 gelden voor ons de Nadere voorschriften NOCLAR. Hierin staat hoe wij moeten handelen ingeval van niet-naleving van wet- en regelgeving door uw gemeente. In voorkomend geval moeten wij mogelijk een relevante niet-naleving onmiddellijk melden aan een bevoegde instantie.

1.5. Bevestiging van het college bij de jaarrekening

Wij zullen het college verzoeken de mededelingen die in het kader van onze werkzaamheden aan ons zijn gedaan schriftelijk te bevestigen voorafgaand aan het afgeven van onze controleverklaring bij de jaarrekening. Met name zullen wij informeren naar het oordeel omtrent inschattingen en subjectieve posten en de toereikendheid van de interne beheersingsmaatregelen.

Voorts zullen wij het college vragen schriftelijk te bevestigen dat het effect van eventuele ongecorrigeerde afwijkingen in de jaarrekening, zowel afzonderlijk als in totaal, niet van materieel belang is voor de jaarrekening als geheel. Een overzicht van deze posten zal in de schriftelijke bevestiging van het college bij de jaarrekening worden opgenomen of eraan worden gehecht.

1.6. Rapportages

Wij zullen over de uitkomsten van onze werkzaamheden aan u rapporteren in de vorm van een controleverklaring bij de jaarrekening. Er kunnen zich omstandigheden voordoen waarin het, op basis van onze controlebevindingen, noodzakelijk kan zijn de vorm en de inhoud van onze verklaring aan te passen.

In aanvulling op onze controleverklaring bij de jaarrekening zullen wij de Raad en het College op de hoogte brengen van eventueel door ons gedurende de controlewerkzaamheden geconstateerde significante onvolkomenheden in de interne controle, inclusief procedures met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking, die relevant zijn voor de controle. Aangezien onze controle niet in de eerste plaats is gericht op het constateren van dergelijke onvolkomenheden, mag niet worden verwacht dat onze werkzaamheden alle onvolkomenheden die bij een uitgebreider en gericht onderzoek naar voren zouden komen, aan het licht zullen brengen.

Ook zullen wij, op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, verslag uitbrengen omtrent de bevindingen voortvloeiend uit ons onderzoek die onder de aandacht dienen te worden gebracht van de Raad en het College.

2. Overige dienstverlening

2.1. Aanvullende dienstverlening

Naast de controle van de jaarrekening voeren wij, op uw verzoek, controles uit op subsidie- en andere verantwoordingen. Deze controles zullen worden uitgevoerd overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten en, voor zover beschikbaar, in overeenstemming met de voor deze verantwoordingen geldende controleprotocollen of anderszins geldende specifieke voorschriften. Voor zover onze werkzaamheden voor deze verantwoordingen niet onderwerp zijn van een aparte opdrachtbevestiging, zullen zij worden verricht als onderdeel van onze controlewerkzaamheden en de voorwaarden van toepassing op onze controleopdracht (zoals in deze brief omschreven) zijn ook van toepassing op deze verantwoordingen. Wij aanvaarden uitsluitend verantwoordelijkheid jegens u en de derde ten behoeve van wie deze werkzaamheden worden uitgevoerd, maar niet jegens andere derden die deze verantwoordingen in handen zouden krijgen.

3. Overige bepalingen

3.1. Onafhankelijkheid en objectiviteit

Op grond van de op ons van toepassing zijnde regelgeving dienen wij in onze dienstverlening als accountants ten aanzien van onze assuranceklanten onafhankelijk te zijn. De regelgeving bevat onder andere beperkingen ten aanzien van de diensten die wij aan onze assuranceklanten kunnen verlenen.

3.2. Toegang tot dossiers

Alle werkpapieren en dossiers en andere materialen, rapporten en zaken gecreëerd, ontwikkeld of uitgevoerd door PwC als onderdeel van ons onderzoek, zijn eigendom van PwC.

Wij kunnen verplicht worden om aan derden op grond van wettelijke bepalingen of andere voorschriften informatie te verschaffen of toegang tot onze werkpapieren en dossiers te verschaffen, bijvoorbeeld aan toezichthouders of de FIOD-ECD. Daarnaast kunnen wij op grond van andere redenen aan derden verzocht worden informatie te verstrekken of inzage in onze werkpapieren en dossiers te verschaffen.

Op grond van geheimhoudingsregels zijn wij in sommige gevallen verplicht uw schriftelijke toestemming voor inzage te verkrijgen. Indien een dergelijk verzoek ons bereikt, zullen wij in die gevallen zo spoedig mogelijk contact met u opnemen over de voorwaarden waaronder aan dit verzoek kan worden voldaan en om uw toestemming te vragen.

Ten slotte kan de Auditdienst Rijk ('ADR') in het kader van zijn toezichthoudende rol verzoeken om een review uit te voeren op de door ons uitgevoerde werkzaamheden. Een dergelijk verzoek zal altijd eveneens aan u kenbaar worden gemaakt. Indien een dergelijk verzoek ons bereikt, zullen wij zo spoedig mogelijk contact met u opnemen en u vragen om uw instemming schriftelijk aan ons kenbaar te maken. De met deze review verband houdende kosten zullen wij aanvullend bij u in rekening brengen.

3.3. Publicatie van documenten met de naam van PwC

De controleverklaring is (tezamen met de jaarrekening) bestemd om te worden overgelegd aan de Raad. Onze controleverklaring mag eerst openbaar gemaakt worden na onze voorafgaande schriftelijke toestemming, door middel van onze aanbestedingsbrief.

Onder openbaarmaking wordt verstaan het verspreiden van een kopie of een gedrukt exemplaar van de jaarrekening en het opnemen van de jaarrekening in zijn geheel op uw internetsite. Mocht u het voornemen hebben om het jaarstukken op uw internetsite te plaatsen of om een gedrukt exemplaar van de jaarrekening te maken, dan verzoeken wij u contact met ons op te nemen.

Indien u de jaarrekening inclusief onze verklaring in een andere vorm of in samenhang met andere (financiële) overzichten wilt publiceren, geldt eveneens dat vooraf onze schriftelijke toestemming is vereist.

Ook andere documenten waarin onze naam wordt genoemd, bijvoorbeeld de rapportage interim-bevindingen, het accountantsverslag of andere verantwoordingen waarbij wij een rapportage hebben afgegeven, mogen niet zonder onze voorafgaande schriftelijke toestemming aan derden worden verstrekt. Dit geldt eveneens voor publicatie op een internetwebsite.

3.4. De kwaliteit van onze dienstverlening

Mevrouw drs. M.J.A. Koedijk RA RE, partner, zal optreden als de externe accountant van uw gemeente. Wij willen u te allen tijde diensten leveren van een hoge kwaliteit teneinde aan uw behoeften te voldoen. Wij zullen u dan ook om feedback over onze dienstverlening vragen, zodat wij deze kunnen blijven verbeteren. Als u zelf op enig moment met ons wilt bespreken hoe onze dienstverlening zou kunnen worden verbeterd, of als u ontevreden mocht zijn over enig onderdeel van onze diensten, neemt u dan direct contact op met de persoon die verantwoordelijk is voor dat onderdeel van onze dienstverlening aan u. Mocht u dit, om welke reden dan ook, liever met iemand anders bespreken dan met die persoon, neemt u dan contact op met de heer B.B.A. Verhoeven RA, onze businessunitleider. Zo kunnen wij u verzekeren dat uw belangen zorgvuldig worden behartigd. Wij zullen iedere klacht zorgvuldig en direct behandelen en wij zullen de resultaten daarvan met u bespreken.

Wij besteden veel aandacht aan goede arbeidsomstandigheden voor onze medewerkers. De kwaliteit van een werkplek heeft een directe relatie met de gezondheid van medewerkers. Wij verzoeken u dan ook onze medewerkers te voorzien van adequate werkruimte en overige faciliteiten.

3.5. Algemene verordening gegevensbescherming

Wij vragen uw aandacht voor de Algemene verordening gegevensbescherming ('AVG') die van toepassing is op het verwerken van persoonsgegevens door u en door PwC. Voor werkzaamheden die worden uitgevoerd onder de Controlestandaarden 100-3850 en adviesopdrachten geldt PwC als verwerkingsverantwoordelijke.

De AVG schrijft voor dat uitsluitend gegevens die ter verwerking noodzakelijk zijn door u aan PwC ter beschikking mogen worden gesteld. Door het toesturen van persoonsgegevens aan PwC bevestigt u dat zowel het verstrekken van deze gegevens aan PwC als uw opdracht of verzoek aan PwC tot verwerking van deze gegevens in overeenstemming is met de AVG en uw interne beleid omtrent het verwerken van persoonsgegevens.

Ons privacystatement is te vinden op onze website.

3.6. Overig

In het kader van onze rol als accountant worden wij niet geacht op de hoogte te zijn van informatie die aan andere vertegenwoordigers van PwC dan die betrokken zijn bij de controle van de jaarrekening is verstrekt (waaronder informatie die is verstrekt in het kader van overige dienstverlening).

Wij verwachten te kunnen rekenen op de volledige medewerking van uw personeel en vertrouwen erop dat alle vastleggingen, documentatie en andere informatie die in het kader van de controle benodigd zijn, aan ons ter beschikking zullen worden gesteld.

Voor de uitvoering van deze opdracht zullen wij gebruikmaken van beveiligde webportalen, waarmee wij met u documenten kunnen uitwisselen.

De administratie van PwC (waaronder e-mails en digitale scans, bijvoorbeeld van opdrachtbrieven) strekt tegenover u tot volledig bewijs, behoudens door u geleverd tegenbewijs. PwC hoeft haar administratie niet langer te bewaren dan de wettelijke bewaartermijnen.

4. Honoraria

Ons honorarium is gebaseerd op de mate van verantwoordelijkheid en vakbekwaamheid en de tijd benodigd om onze werkzaamheden te verrichten. De individuele uurtarieven variëren afhankelijk van de mate van verantwoordelijkheid en de vereiste ervaring en vakbekwaamheid van elk der teamleden. Ons voorstel voor het honorarium voor de werkzaamheden, zoals uiteengezet in deze brief, tezamen met de daarmee samenhangende voorstellen met betrekking tot de facturering van het honorarium, zal worden samengevat in een separate brief die zal worden verzonden aan auditcommissie.

5. Overige

5.1. Bepalingen rondom Covid-19

De voortdurende onzekerheid met betrekking tot het coronavirus (Covid-19) kan gevolgen hebben voor het vermogen van u en van ons om onze verplichtingen uit de overeenkomst uit te voeren, waaronder als gevolg van reisrestricties. Dit kan bijvoorbeeld tot gevolg hebben dat wij de diensten op een alternatieve locatie moeten uitvoeren, dat wij waar nodig personeel moeten vervangen of dat wij samen met u externe toegang tot uw systemen tot stand moeten brengen, voor zover dit mogelijk is. Indien een partij gevolgen ondervindt van Covid-19 die impact hebben op de uitvoering van de opdracht, zal deze partij de andere partij daarvan op de hoogte stellen opdat partijen samen tot een oplossing kunnen komen. In dat kader zouden partijen kunnen besluiten de diensten op te schorten of te beëindigen. In geval van opschorting, zullen partijen in onderling overleg vaststellen wanneer de diensten weer kunnen worden hervat.

Wij verwijzen u ook graag naar de website van PwC voor informatie met betrekking tot het reageren op de zakelijke impact van Covid-19.

5.2. Overige voorwaarden

Op alle in deze opdrachtbevestiging beschreven dienstverlening zijn de met Gemeente Haarlemmermeer overeengekomen voorwaarden van toepassing.

Indien u vragen hebt ten aanzien van het bovenstaande, dan verzoeken wij u vriendelijk zo spoedig mogelijk contact met ons op te nemen.

Gaarne verzoeken wij u de bijgaande kopie van deze brief te ondertekenen en te retourneren als bevestiging van het voorgaande.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. M.J.A. Koedijk RA RE
partner

Wij bevestigen hierbij dat vorenstaande brief (inclusief bijlage) een juiste weergave is van de door ons aan u verstrekte opdracht en van de uitgangspunten die op de opdracht van toepassing zijn.

Getekend namens Gemeente Haarlemmermeer door:

Handtekening:

Naam:

Functie:

Datum:
